www.nevo.co.il

עפ 5405/21 רמי כהן נ' מדינח

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפ

ע"פ 5405/21

ע"פ 5829/21

ע"פ 6049/21

לפני:	כבוד השופט י' עמית כבוד השופטת ע' ברון כבוד השופט א' שטיין
המערער בע"פ 5405/21 והמשיב בע"פ 6049/21:	רמי כהן
המערערת בע"פ 5829/21:	פאינה קירשנבאום
	נ ג ד
המשיבה בע"פ 5405/21 ובע"פ 5829/21 והמערערת בע"פ 6049/21:	מדינת ישראל

ערעורים על הכרעת הדין ועל גזר הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט י' לוי) מיום 25.3.2021 ומיום 14.7.2021 בת"פ 16512-08-17 [פורסם בנבו]

תאריכי הישיבות:	כ"ז בסיוון התשפ"ב	(26.6.2022)
	כ"ח בסיוון התשפ"ב	(27.6.2022)
	א' בתמוז התשפ"ב	(30.6.2022)
בשם המערער בע"פ 5405/21 והמשיב בע"פ 6049/21:	עו"ד אבי חימי; עו"ד משה וייס; עו"ד ז'ק חן עו"ד שי אילון	
בשם המערערת בע"פ 5829/21:	עו"ד גיורא אדרת; עו"ד אורן אדרת; עו"ד עודד גזית	

בשם המשיבה בע"פ 5405/21
ובע"פ 5829/21 והמערערת
בע"פ 6049/21: עו"ד מאור אבן-חן; עו"ד יעל שחף; עו"ד רונר וולק

כתבי עת:

-

--- סוף עמוד 2 ---

-

מרדכי קרמניצר, "הערות לחקיקה, האם חסרי עבירות אנחנו", משפטים, יג (תשמ"ג-תשמ"ד) 159

מרדכי קרמניצר, ליאת לבנון, "עד היכן תתרחב עוד עבירת השוחד", עלי משפט, ביכורים (תש"ס-תשס"א) 369

ספרות:

מאור אבן חן **עבירות השוחד**

חקיקה שאוזכרה:

חוק העונשין, תשל"ז-1977: סע' 25, 46, 61(א)(4), 63(א), 192, 244, 284, 290, 290(א), 290(א)(2), 290(ב), 291, 293(1), 293(2), 293.3, 293.4, 293.5, 293.6, 293.7, 294, 294(ד)(2), 295, 296, 34כד, 415, 418, 423, בפרק ט'

חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000: סע' 3, 3(א), 4, 21, 21(א)

פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] - לא מרובד: סע' 220(5)

חוק יסודות התקציב, תשמ"ה-1985

מיני-רציו:

* בימ"ש הקל בעונש המאסר בפועל אשר הושת על פאינה קירשנבאום, שכיהנה כסגנית שר הפנים, כחברת כנסת, וכמזכ"לית מפלגת ישראל ביתנו, והורשעה בעבירות שוחד ומרמה, כך שתרצה 7.5 שנות מאסר (חלף 10). בימ"ש עמד על הצורך בענישה מחמירה בעבירות הנדונות, אך קבע כי יש להקל בעונשה בהתחשב בעקרון אחידות הענישה ומאחר שלא היה קיים מנגנון סדור במפלגה לקביעת אופן חלוקת הכספים הקואליציוניים, שתרם להיווצרות השיטה ולהיקף הפרשה; בימ"ש הקל גם בעונש המאסר בפועל של רמי כהן, שכיהן כמנכ"ל משרד החקלאות והורשע בעבירות שוחד ומרמה בפרשה, כך שירצה 18 חודשי מאסר בפועל (חלף 30) נוכח מספר שיקולים לקולא בענייננו.

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: שוחד ושחיתות

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: שיקולים לקולה

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: התערבות ערכאת ערעור

* עונשין – ענישה – אחדות הענישה

* עונשין – ענישה – דרכי ענישה: קנס

.

פאינה קירשנבאום, המערערת בע"פ 5829/21, כיהנה כסגנית שר הפנים, כחברת כנסת, וכמזכ"לית מפלגת ישראל ביתנו. המערערת הורשעה בעבירות של לקיחת שוחד, בקשת שוחד, מרמה והפרת אמונים ועבירות מס והלבנת הון. בגין אלו, נגזר דינה של המערערת ל-10 שנות מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס כספי של 900,000 ₪ וחילוט בסך מיליון ₪; רמי כהן, המערער בע"פ 5405/21, שכיהן כמנכ"ל משרד החקלאות, הורשע בעבירות של מתן שוחד; תיווך לשוחד; בניסיון לתיווך לשוחד; בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות; בעבירות של זיוף מסמך בנסיבות מחמירות; בעבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד; בעבירות של הלבנת הון; בעשיית פעולה ברכוש אסור; בשיבוש מהלכי משפט; ובאיומים. בגין אלו נגזרו על המערער 30 חודשי מאסר לריצוי בפועל, לצד מאסר מותנה, קנס כספי בסך 180,000 ₪ וחילוט 250,000 ₪. ערעורי הצדדים מופנים כנגד גזר הדין, לאחר שהמערערים חזרו בהם מהערעור על הכרעת הדין.

.

--- סוף עמוד 3 ---

בית המשפט העליון (השופטים עמית, ברון ו-שטיין) פסק כדלקמן:

בימ"ש דחה פה אחד את ערעוריהם של פאינה קירשנבאום ורמי כהן על הרשעתם לאחר שהשניים חזרו בהם מהערעור על ההרשעה.

אשר לגזר הדין, בימ"ש הפחית את עונשה של פאינה קירשנבאום מעשר שנות מאסר ל-7.5 שנות מאסר, ואת עונשו של רמי כהן מ-30 חודשי מאסר ל-18 חודשים.

אשר לפאינה קירשנבאום, השופט עמית, שכתב את פסק הדין העיקרי בעניינה, סקר את האישומים בהם הורשעה ועמד על היקפה הרחב של עבירת השוחד החובקת סוגים שונים של התנהגויות; סוגים של מצבים; סוגים של מעשים; סוגים של מתת; ושל דיני ראיות מיוחדים. כל אלה באו לביטוי בתיק של פאינה קירשנבאום כמי שלקחה שוחד וביקשה שוחד, ובסוגי מתת שונים כמו מתת בכסף, מתת בשווה כסף (כמו מחשב, טלפונים סלולריים, מצלמה, מימון יחסי ציבור); ומתת בטובות הנאה למיניהן ולסוגיהן השונים (כמו העסקת קרובי משפחה או סיקור חיובי באתר אינטרנט).

השופט עמית ציין כי לאור מדיניות הענישה הנוהגת, נסיבות ביצוע העבירות על ידי פאינה קירשנבאום מחייבות ענישה מחמירה ומשמעותית. עם זאת, נקבע כי יש להקל במידת מה בעונש שהושת עליה, וזאת בהתחשב בעקרון אחידות הענישה לאור העונשים הקלים בהרבה שהושתו על מעורבים אחרים בפרשיות השונות; וכן בשל העובדה שבתקופה הרלוונטית לא היה קיים מנגנון סדור במפלגת ישראל ביתנו לקביעת אופן חלוקת הכספים הקואליציוניים, כמו גם היעדר נוהל או הנחיות כתובות וברורות בכל הנוגע לאופן הקצאת כספים, אשר תרמו להיווצרות השיטה ולהיקפה של הפרשה.

השופטת ברון הוסיפה כי ממרום מעמדה כבעלת שררה, החולשת על הקופה הציבורית בדמות הכספים הקואליציוניים של מפלגתה, ניצלה פאינה קירשנבאום לרעה את המנדט שניתן לה, תרמה לתרבות של שחיתות ושוחד שפשתה במקומותינו ומאיימת לחתור תחת סדרי השלטון במדינה.

אשר לרמי כהן, השופט שטיין (שכתב את פסק הדין העיקרי בעניינו ואליו הצטרפו יתר חברי ההרכב) סקר את האישומים שבהם הורשע כהן ועמד על השיקולים לקולא בעניינו, ובכלל זאת שירותו המשמעותי בצה"ל בתפקידים בכירים שונים, גילו ונסיבות אישיות נוספות.

פסק-דין

שלושה ערעורים שעניינם בהכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט י' לוי) בת"פ 16512-08-17, [פורסם בנבו] שניתנו ביום 25.3.2021 וביום 14.7.2021. במסגרת פסק הדין הורשעה המערערת בע"פ 5829/21 (להלן: המערערת) בחמש עשרה עבירות של לקיחת שוחד; ארבע עבירות של בקשת שוחד; שלוש עבירות של מרמה והפרת אמונים; ובעבירות מס והלבנת הון. בגין אלו, נגזר דינה של המערערת ל-10 שנות מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס כספי של 900,000 ₪, וחילוט בסך של מיליון ₪.

המערער בע"פ 5405/21 (להלן: המערער) הורשע במסגרת פסק הדין בשתי עבירות של מתן שוחד; בתיווך לשוחד; בניסיון לתיווך לשוחד; בשתי עבירות של

--- סוף עמוד 4 ---

קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות; בשתי עבירות של זיוף מסמך בנסיבות מחמירות; בשתי עבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד; בשתי עבירות של הלבנת הון; בעשיית פעולה ברכוש אסור; בשיבוש מהלכי משפט; ובאיומים. בגין כל אלו, נגזר דינו של המערער ל-30 חודשי מאסר לריצוי בפועל בניכוי שמונת ימי מעצרו, לצד מאסר מותנה, קנס כספי בסך של 180,000 ₪ וחילוט בסך של 250,000 ₪.

יצוין כבר עתה, כי הערעורים של המערערת והמערער, אשר תחילה נסבו גם על הכרעת הדין, מופנים עתה כנגד גזר הדין בלבד.

ערעורה של המערערת פאינה קירשנבאום (ע"פ 5829/21):

השופט י' עמית:

עבירת השוחד

1. גבוה, מעל מגוון העבירות בפרק ט' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק), מרחפת-דואה עבירת השוחד, פורסת את אברותיה הרחבות ומטילה את צלה הכבד על סוגים שונים של התנהגויות; על סוגים שונים של מצבים;

על סוגים שונים של מעשים; על סוגים שונים של מתת; ואפילו דיני הראיות אינם חומקים ממצודתה.

סוגים שונים של התנהגויות – בין אם בדרך של עשיה או חדילה, השהיה, החשה, האטה, העדפה או הפליה לרעה (סעיף 293(2) לחוק);

סוגים שונים של מצבים – בין אם בעד פעולה מסוימת; או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל; או בעד פעולה של הלוקח עצמו או בעד השפעתו על פעולת אדם אחר; בין אם ניתן מידי הנותן או באמצעות אדם אחר; בין אם ניתן לידי הלוקח או לידי אדם אחר בשביל הלוקח; בין אם לכתחילה או בדיעבד; בין אם הנהנה מן השוחד היה הלוקח או אדם אחר; בין אם תפקידו של הלוקח היה של שררה או של שירות; אם היה קבוע או זמני ואם כללי או לעניין מסוים; אם מילויו היה בשכר או בלי שכר, אם בהתנדבות או תוך קיום חובה; בין אם נלקח על מנת לסטות מן השורה במילוי התפקיד או בעד פעולה שהיה חייב לעשותה על פי תפקידו (סעיפים 293(3)-(7) לחוק);

--- סוף עמוד 5 ---

סוגים שונים של מעשים – לקיחת שוחד; מתן שוחד; בקשת שוחד; תיווך שוחד; קבלת מתת לסוגיה השונים על מנת להניע עובד ציבור או מועמד לתפקיד (סעיף 295 לחוק);

סוגים שונים של מתת – בין אם עבור כסף, או שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת (סעיף 293(1) לחוק);

דיני הראיות – הנמכת הרף הראייתי, כך שניתן להרשיע על סמך עדות יחידה של שותף לעבירה (סעיף 296 לחוק), בצירוף חזקות עובדתיות המיוחדות לעבירת השוחד כפי שיפורט בהמשך.

2. לא בכדי התרחבה עבירת השוחד במהלך השנים. פעם, הדברים היו פשוטים והשוחד התבטא ב"בקשיש" במעטפה שהחליקה מיד ליד במחשכים. עם חלוף

השנים ושינויי העיתים, השוחד ואופן העברתו שינה את פניו, ודרכי השוחד הפכו רבות ומגוונות.

אם יש את נפשך לדעת מה ראה המחוקק להרחיב כדי כך את עבירת השוחד, אם יש את נפשך להכיר מקרוב חלק נכבד של האלמנטים והרכיבים של עבירת השוחד – לך לתיק זה ולמד. התיק שלפנינו מאפשר היכרות קרובה של עבירת השוחד על פניה וגווניה ורכיביה השונים. המערערת – כמי שלקחה שוחד וביקשה שוחד, והמערער – כמי שנתן שוחד ותיווך בשוחד. ואם בסוגי מתת עסקינן, הרי שהתיק מזמן לנו מתת בכסף, מתת בשווה כסף (כמו מחשב, טלפונים סלולריים, מצלמה, מימון יחסי ציבור); ומתת בטובות הנאה למיניהן ולסוגיהן השונים (כמו העסקת קרובי משפחה או סיקור חיובי באתר אינטרנט).

3. כפי שיובהר בהמשך, בתום הדיון שנערך בפנינו, קיבלו המערערים את המלצת ההרכב, וחזרו בהם מהערעור על עצם ההרשעה בעבירות השונות. משכך, איננו נדרשים לבחון כל אישום ואישום על היבטיו העובדתיים והמשפטיים, וממילא איננו נדרשים לצלול לפסיקה הענפה הנוגעת לעבירת השוחד על רכיביה וסוגיה השונים. אך פטור בלא כלום אי אפשר, וכרקע לסקירת האישומים להלן, אסקור בתמצית את "עשרת הדיברות" של החקיקה והפסיקה בנושא עבירת השוחד, בבחינת המדריך המקוצר לעבירה זו, ומבלי להתיימר להקיף את הפסיקה הענפה בנושא.

--- סוף עמוד 6 ---

(-) הערכים המוגנים: הבטחת טוהר המידות של עובדי הציבור; הבטחת פעילותו התקינה של המנהל הציבורי; והבטחת אמון הציבור במוסדות השלטון ובעובדי הציבור (ראו: ע"פ 1224/07 בלדב נ' מדינת ישראל, פסקה 87 [פורסם בנבו] (10.2.2010) (להלן: עניין בלדב); ע"פ 8618/19 מדינת ישראל נ' מילר, פסקה 9 [פורסם בנבו] (12.7.2022) (להלן: עניין מילר); מרדכי קרמניצר "האם חסרי עבירות אנחנו? על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 13), תש"מ-1980" משפטים יג 159, 161-162 (1984) (להלן: קרמניצר); מרדכי קרמניצר וליאת לבנון "עד היכן תתרחב עוד עבירת השוחד" עלי משפט א 369, 372-374 (2000)).

(-) עובד ציבור: על פי 11 החלופות שבסעיף 34כד לחוק העונשין ו"לרבות עובד של תאגיד המספק שירות לציבור" (סעיף 290(ב) לחוק). דהיינו, גם עובד של תאגיד פרטי המספק שירות לציבור (וראו בהרחבה מאור אבן-חן עבירות השוחד 49- 35 (2017) (להלן: אבן-חן)).

(-) עבירת התנהגות ויסודותיה: עבירת השוחד היא עבירת התנהגות הכוללת ביסוד העובדתי שלושה רכיבים: לוקח השוחד הוא עובד ציבור; עובד הציבור לקח מתת; המתת נלקחה בעד פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור – דהיינו, יש להראות קשר סיבתי בין המתת לבין הפעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור (ע"פ 6916/06 אטיאס נ' מדינת ישראל, פסקה 8 [פורסם בנבו] (29.10.2007) (להלן: עניין אטיאס); ע"פ 3295/15 מדינת ישראל נ' גפסו, פסקה 19 [פורסם בנבו] (31.3.2016) (להלן: עניין גפסו); ע"פ 5046/93 מדינת ישראל נ' הוכמן, פ"ד נ(1) 2, 9 (1996)). די במודעות או בעצימת עיניים לקיומם של היסודות העובדתיים של העבירה ושל הקשר הסיבתי (עניין מילר, בפסקה 10; ע"פ 1877/99 מדינת ישראל נ' בן עטר, פ"ד נג(4) 695, 710-711 (1999) (להלן: עניין בן עטר); ע"פ 846/12 ויטה נ' מדינת ישראל, פסקה 40 [פורסם בנבו] (19.6.2013)).

(-) אין צורך להוכיח תמורה: התוצאה בדמות מתן תמורה מצד עובד הציבור אינה חלק מהיסוד העובדתי של העבירה, אין צורך להוכיח כי מקבל השוחד סטה מן השורה או פעל בכל דרך שהיא עבור נותן השוחד, כך שאין נפקא מינה שהשוחד נלקח שלא על מנת לסטות מן השורה או שמקבל השוחד לא נתן בפועל תמורה (סעיף

--- סוף עמוד 7 ---

294(ד)(2) לחוק; עניין בן עטר, בעמודים 709-710; ע"פ 4456/14 קלנר נ' מדינת ישראל, פסקה 3(א) לפסק דינו של השופט נ' הנדל בחלק הכללי [פורסם בנבו] (29.12.2015)). ובכלל, "עבירת השוחד אינה מותנית בהדדיות, כוונות הנותן והלוקח והעבירה מושלמת גם אם הצד השני חף מכוונה פלילית" (ע"פ 6258/94 צבי יעקובזון נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 845, 853 (1997); עניין הולילנד, פסקאות 222 ו-226 לפסק דיני).

(-) המניע: המניע ללקיחת השוחד יכול להיות מעורב – מניע כשר לצד מניע פסול (ע"פ 265/70 מדינת ישראל נ' לטין, פ"ד כד(2) 677, 679 (1970)), כך ש"גם במקרה בו טובת הנאה יסודה בעד פעולה מעורבת, היינו פעולה כשרה ופעולה הקשורה בתפקידו של נאשם גם יחד, כי אז הנאשם חייב ותהיה טובת ההנאה כולה בבחינת שוחד" (עניין אטיאס, בפסקה 10); "קיומם של מניעים מעורבים, חלקם כשרים חלקם פסולים, אינו שולל אחריות פלילית" (ע"פ 4568/14 קלנר נ' מדינת ישראל, פסקה 200 לפסק דיני [פורסם בנבו] (29.12.2015); פסקה 11 לפסק דינו של השופט פוגלמן (להלן: עניין הולילנד)).

(-) מועד מתן השוחד והלכת "שלח לחמך": אין צורך להוכיח שהמתת ניתנה בעד פעולה קונקרטית של עובד הציבור, ודי באפשרות סבירה כי בעתיד יצטלבו דרכיהם של נותן המתת ומקבלה, שמא יזדקק התורם או הנותן לחסדיו של עובד הציבור (עניין מילר, בפסקה 13; עניין בר, בפסקה 38 לפסק דינו של השופט נ' סולברג; ע"פ 5669/14 לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 15 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן [פורסם בנבו] (29.12.2015) (להלן: עניין לופוליאנסקי); ע"פ 521/87 מדינת ישראל נ' עינב, פ"ד מה(1) 418, 435 (1990)). לשם בחינת אפשרות זו "ניתן להידרש, בין היתר, גם לנסיבות הבאות: טיב הקשרים בין נותן טובת ההנאה לבין מקבלה (האם קיים קשר שחורג מהיכרות פורמלית, דוגמת קשר משפחתי או חברי); האינטרסים האישיים והכלכליים של נותן טובת ההנאה; ונגיעתו של מקבל טובת ההנאה לאינטרסים אלה" (עניין מילר, בפסקה 18); "שוחד יכול שיינתן בדיעבד, בתמורה לפעולתו של עובד הציבור שנעשתה קודם לכן" (ע"פ 4148/96 מדינת ישראל נ' גנות, פ"ד נ(5) 367, 377 (1996)).

--- סוף עמוד 8 ---

(-) בקשר לתפקידו של עובד הציבור: "'פעולה הקשורה בתפקיד' אינו יכול לחפוף רק את המערכת המוגדרת של התפקידים של העובד אלא גם פעולות אחרות הנעשות בקשר עם התפקיד, אף שהן מחוץ לגדר סמכותו של העובד ובלבד, כאמור, שיש זיקה לעובדה שמקבל השוחד מכהן בתפקיד פלוני" (ע"פ 534/78 חיים נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(2) 281, 302 (1979)). דהיינו, ההשפעה שנובעת מהתפקיד, מהזיקה לתפקיד הציבורי, מהשימוש בקשרים שיצר במסגרת תפקידו הציבורי, מניצול

השפעתו ויכולת הפעולה הנובעים מעבודתו או מכהונתו – כל אלה ייחשבו כפעולה בזכות התפקיד ובמסגרת מילוי התפקיד (ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 221, פסקה 27 (1989); רע"פ 3352/06 בוזגלו נ' מדינת ישראל, פסקה 16 [פורסם בנבו] (12.6.2008); ע"פ 5822/08 טרייטל נ' מדינת ישראל, פסקה 28 [פורסם בנבו] (12.3.2009); עניין גפסו, בפסקה 26)).

(-) הרף הראייתי וחזקות שבעובדה: חזקה כפולה: יסוד ה'בעד' - המתת ניתנת בעד פעולה הקשורה לתפקידו של עובד הציבור; ויסוד המודעות - עובד הציבור שמקבל מתת כזו מודע לכך שהמתת ניתנה לו בשל תפקידו ובעד פעולה הקשורה בתפקידו (עניין בן עטר, בעמודים 710-711; דנ"פ 6162/99 בן עטר נ' מדינת ישראל, פסקה 6 [פורסם בנבו] (10.1.2000); עניין בר, בפסקה 78 לפסק דינו של השופט סולברג). מחזקות אלה ניתן להסיק יסוד נפשי של מודעות, על רקע מכלול הנסיבות ותוך הפעלת שכל ישר (עניין אלגריסי, בפסקה 14). חזקות אלה חלות גם על נותן השוחד (עניין בלדב, בפסקה 39). מאחר שעבירות השוחד מתבצעות בדרך כלל במחשכים ובאין רואה, ראה המחוקק להנמיך את הרף הראייתי כך שגם אין צורך בסיוע לעדותו של עד מדינה (ע"פ 7593/08 ריטבלט נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (1.9.2009)) ו"בשל כך ההרשעה תתבסס לרוב על ראיות נסיבתיות, אשר ינותחו גם לאור 'שורת ההיגיון' ו'ניסיון החיים'" (עניין הולילנד, בפסקה 4ג לפסק דינו של השופט הנדל).

(-) ענישה: הקושי בחשיפת עבירת השוחד "מחייב מתן משקל מיוחד לשיקול של הרתעת הרבים" (ע"פ 3927/16 מדינת ישראל נ' בר-זיו, פסקה 19 [פורסם בנבו] (23.2.2017)). עובד ציבור אשר חטא בעבירת שוחד ייענש בחומרה, כגמול על כישלונו בייצוג הציבור, ובכדי להביע את סלידת החברה ממעשי השוחד באופן שיביא להרתעת הרבים. ככלל, העונש על עבירת שוחד הוא מאסר מאחורי סורג ובריח (ע"פ 150/88 לושי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(2) 650, 660 (1988); ע"פ 419/92 מדינת ישראל נ' כהן, פ"ד מז(3) 821, 835 (1993); עניין הולילנד פסקה 4ד לפסק דינו של השופט

--- סוף עמוד 9 ---

הנדל); "'[...] עובד ציבור הלוקח שוחד תמורת פעולה הקשורה בתפקידו, אחת דינו להיענש במאסר ממשי. חריגה מן הכלל הזה מותרת רק בהתקיים נסיבות יוצאות דופן'" (ע"פ 5083/08 בניזרי נ' מדינת ישראל, פסקה 60 [פורסם בנבו] (24.6.2009)

(להלן: עניין בניזרי); ע"פ 6564/04 סטויה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (18.10.2004)). תיקון מס' 103 לחוק העונשין, התש"ע-2010 החמיר את הענישה בעבירה של לקיחת שוחד והעמיד את העונש על 10 שנים חלף 7 שנים. בכך ביטא המחוקק את החומרה היתרה הגלומה בעבירה זו ש"היא עבירת השחיתות המצויה במדרג החומרה הגבוה ביותר" (דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 108) (החמרת הענישה בעבירות שוחד), התש"ע-2009)).

4. לקיחת שוחד גובה מחירים כבדים מהסביבה ומהחברה, ובראשם פגיעה בשלטון החוק ובפעילותו התקינה של המנהל הציבורי (ראו: בג"ץ 7074/93 סוסיא נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 777 (1994); ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337, פסקה 9 (1997)). עבירת השוחד גורמת להשחתת מידות במנהל הציבורי, ויש בה כדי לסכל את העקרונות העומדים ביסודות הדמוקרטיה, כאשר כספי ציבור אינם מנותבים למטרה שבהגשמתה הציבור חפץ, ושלשמה העניק לנציג ציבור פלוני את קולו, אלא למטרה בה חפץ נותן השוחד. לעניין זה יפים דבריו של קרמניצר, בעמודים 161-162:

> "הערך החברתי המוגן באמצעות העבירות שעניינן שוחד לעובד ציבור הוא עצם פעולתו התקינה של המינהל הציבורי. המטרה הראשונה היא להבטיח שפעולתו של המינהל הציבורי תשקף את רצונה האמיתי של המדינה, כלומר תהיה מכוונת להגשמת האינטרסים והמטרות של המדינה תוך הבאה בחשבון של שיקולים ענייניים ושל שיקולים ענייניים בלבד... חשיבות פעולתו של המינהל הציבורי היא גדולה, שכן בלעדיה לא ייתכנו חיים חברתיים מסודרים, ולפיכך מגינים באמצעות עבירות השוחד לא רק על תקינות פעולתו של המינהל הציבורי, אלא גם על יוקרתו של המינהל בעיני הציבור ועל האמון שהציבור רוחש לו כתנאים הכרחיים לפעולתו".

וכעת, לאחר ששמנו בצקלוננו מעט מהלכות השוחד, נפנה אל המקרה שלפנינו.

רקע עובדתי

5. ביום 24.12.2014 נקראה המערערת, פאינה קירשנבאום, מי שכיהנה כסגנית שר הפנים, כחברת כנסת, וכמזכ"לית מפלגת ישראל ביתנו (להלן: המפלגה), לחקירה משטרתית. בכך, תמה חקירה סמויה שהחלה כשנה קודם לכן. ככל שהליכי החקירה התקדמו, ומעורבים נוספים נחקרו (למעט החקירה הראשונה, המערערת עצמה שמרה על זכות השתיקה לאורך כל חקירותיה), התברר כי מדובר באחת מפרשיות השחיתות השלטונית המורכבות והמסועפות שידעה המדינה. המערערת, שהייתה אמונה על חלוקת הכספים הקואליציוניים של המפלגה משך כשש שנים, נטלה מתוכם, בשיטה סדורה ומתוחכמת ובדרכי עקיפין, שוחד בסך של כשני מיליון ₪ עבורה, עבור מקורביה, ועבור המפלגה.

6. כתב האישום הוגש תחילה נגד חמישה נאשמים – המערערת; דוד (דאוד) גודובסקי, מנהל אגף הארגון של המפלגה לשעבר (להלן: גודובסקי); המערער, רמי כהן, איש עסקים ומנכ"ל משרד החקלאות ופיתוח הכפר בשנים 2013-2014 (להלן גם: כהן); אפרים (אפי) פלס, גזבר מועצת מטה בנימין לשעבר (להלן: פלס); ובתיה כהן, רעייתו של כהן (להלן: בתיה). גודובסקי, פלס ובתיה, הודו בעובדות כתבי אישום מתוקנים והורשעו בהם, ודינם נגזר. על כן, פסק הדין שהונח לפתחנו ניתן ביחס למערערת ולמערער בלבד. במקביל לכתב אישום זה, הוגשו כתבי אישום נפרדים גם כנגד מעורבים אחרים בפרשות השונות, שאף הם הסתיימו בהסדרי טיעון. חלק מאותם מעורבים היו עדים ועדי מדינה בתיק דנן.

7. כתב האישום כלל תשעה אישומים המיוחסים למערערת, בהם מתואר כיצד ביצעה המערערת את המעשים המיוחסים לה, בגינם הואשמה בביצוע עבירות של לקיחת שוחד לפי סעיף 290 לחוק העונשין; עבירות בקשת שוחד לפי סעיף 290 בצירוף סעיף 294 לחוק העונשין; עבירות מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין; עבירות הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון); ועבירות של שימוש במרמה, עורמה ותחבולה במזיד ובכוונה להתחמק מתשלום מס, לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש].

הכרעת הדין

8. המשפט התנהל בבית המשפט המחוזי משך למעלה משלוש שנים. על אף שאין חולק כי ההגנה התנהלה ביעילות, ויתרה על עדים טכניים והסכימה להגשת מוצגים,

--- סוף עמוד 11 ---

הרי שנוכח מספר הפרשיות והיקף התיק, התקיימו 107 ישיבות; נרשמו 7,137 עמודי פרוטוקול; נשמעה עדותם של 80 עדי תביעה ו-12 עדי הגנה; והוגשו מטעם הצדדים 1,444 מוצגים הממלאים קרגלים רבים.

9. הכרעת הדין מיום 25.3.2021 משתרעת על למעלה מאלף עמודים. לאחר שפרש בהרחבה את כלל הראיות שהובאו לפניו, הרשיע בית המשפט המחוזי את המערערת במרבית העבירות שיוחסו לה בכתב האישום. נקבע כי המערערת, אשר הייתה אמונה על חלוקת הכספים הקואליציוניים של המפלגה בסך כולל של 1.2 מיליארד ₪ במהלך כהונתה, לקחה שוחד "באופן שיטתי, ערמומי ומתוחכם, משך כשש שנים, משמונה גורמים שאינם קשורים זה לזה", וכי המערערת "נהגה לדרוש תמורה כספית, לשימושה האישי לצרכי המפלגה ולמקורבים, מגורמים להם הקצתה כספים קואליציוניים". בשיטה זו, כך נקבע, המערערת נטלה שוחד בסך מצטבר של שני מיליון ₪ מתוך הכספים עליהם חלשה כאשת ציבור, אשר שימשו אותה, את בני משפחתה, את המפלגה ואת מקורביה. אציג להלן ובתמצית את האישומים שבהם הורשעה המערערת.

10. במסגרת האישום הראשון – "פרשת המופעים" – הורשעה המערערת בכך שלקחה מעדי המדינה נלי דינוביצקי ואיגור ריז (להלן בהתאמה: דינוביצקי ו-ריז), יחד עם גודובסקי, שוחד בסך כולל של 76,770 ₪ לכל הפחות. בהכרעת הדין נקבע כי המערערת וגודובסקי נעתרו לבקשת דינוביצקי, לסייע לחברת ההפקות שבבעלותה להתקשר בהסכמים להפקת אירועי תרבות במימון רשויות מקומיות או משרד הקליטה. עוד נקבע כי את הסיוע התנו המערערת וגודובסקי בתמורה ל"עמלה" בסך של 10% מהתקציב שיתקבל בחברת ההפקות עבור הפקת המופעים. בכתב האישום נטען כי בסיוע המערערת וגודובסקי, הפיקה דינוביצקי לכל הפחות חמישה עשר מופעים, שעבורם קיבלה ממשרד הקליטה ומהרשויות המקומיות סך כולל של 767,707 ₪ לכל הפחות; כך שבהתאם לסיכום עם המערערת וגודובסקי, שילמה להם דינוביצקי שוחד בסך 76,770 ₪ לכל הפחות.

בית המשפט המחוזי ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדויות עדי המדינה דינוביצקי וריז וחיזוקים חיצוניים לעדותם, וכן על שיחות שנקלטו בהאזנות סתר.

--- סוף עמוד 12 ---

11. במסגרת האישום השני – "פרשת חברת דון טבק" – הורשעה המערערת בכך שלקחה שוחד משלושה גורמים שונים והם: החברה לפיתוח השומרון (69,542 ₪) (להלן: החל"פ); מתנ"ס מועצת בנימין (57,420 ₪); והמערער (34,800 ₪). כספי השוחד הועברו בהנחייתה אל דינוביצקי וריז, כביכול כתמורה לעבודה שביצעו השניים עבור גורמים אלה. כספי השוחד שימשו לטובת כיסוי חלקה של המערערת בסך 150,000 ₪, במיזם עסקי משותף עם דינוביצקי וריז ליבוא סיגריות דקות בטעמים לישראל.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותם של עדי המדינה דינוביצקי, ריז וגרשון מסיקה, ראש המועצה האזורית שומרון (להלן: מסיקה), ועל עדותם של עדים נוספים כמו מנכ"ל החל"פ חיים בן שושן (להלן: בן שושן), פלס וגורמים נוספים במתנ"ס מטה בנימין, וזאת לצד שורה של ראיות נוספות כמו המחאות וחשבוניות.

12. במסגרת האישום השלישי – "פרשת החברה לפיתוח השומרון" – הורשעה המערערת בכך שלקחה שוחד מהחל"פ בסך כולל של 932,200 ₪ לכל הפחות. בין המערערת לבין מסיקה הוסכם כי המפלגה תקצה סך של 3.5 מיליון ₪ לכיסוי חובות החל"פ, ובתמורה, האחרונה תעמיד לרשות המפלגה 1.5 מיליון ₪ מתוך הכספים שיועברו. בהתאם להסכם זה, מומנו הסעות למפלגה ללא תשלום בסך 38,400 ₪; הועבר תשלום למערער בסך 487,200 ₪; הועבר תשלום לאתר האינטרנט "יזרוס" בסך 156,600 ₪; הועבר תשלום לאלכס קלויצקי, ממקורביה של המערערת, בסך 250,000 ₪; והועברו כספים לדינוביצקי למימון חלקה של המערערת במיזם המשותף עם דינוביצקי ועם ריז בסך 69,542 ₪.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותו של עד המדינה מסיקה, עדותו של בן שושן וגורמים נוספים בחל"פ, וזאת לצד שורה של ראיות נוספות כמו האזנות סתר.

13. במסגרת האישום הרביעי – "פרשת עזרא" – הורשעה המערערת בכך שלקחה שוחד מתנועת הנוער הבינלאומית "עזרא" (להלן: עזרא), בדמות טובות הנאה לעצמה, לבני משפחתה ולמפלגה. סוכם שבתמורה לסיוע שהעניקה המערערת לעזרא בגיוס כספי תרומות ובתקציבים ציבוריים, תעמיד עזרא לרשות המערערת 50% מהסכום

--- סוף עמוד 13 ---

הכספי שתסייע לגייס, הן לצרכיה והן לצורכי המפלגה. בהתאם להסכם זה, סייעה המערערת לעזרא בגיוס תרומות ובהקצאת תקציבים ציבוריים בסכומים ניכרים, ולכל הפחות כחצי מיליון דולר. בתמורה, מימנה עזרא טובות הנאה למערערת, לבני משפחתה ולמפלגה, בסכום כולל של 81,939 דולר, בדמות מימון נסיעות לחו"ל של המערערת ובני משפחתה; רכישת מוצרי מחשב, אלקטרוניקה, צילום וטלפונים סלולריים לשימושה האישי של המערערת ובני משפחתה; העסקת בנה של המערערת בעזרא; ומימון סקר שבוצע עבור המפלגה.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותו של אלינסון, ראש ארגון תנועת הנוער עזרא ועל מסמכים שנערכו על ידו בזמן אמת ונתפסו במחשבו.

14. במסגרת האישום החמישי – "פרשת מגילות" – הורשעה המערערת בכך שהתנתה הקצאת 3 מיליון ₪ מהכספים הקואליציוניים של המפלגה למועצה האזורית מגילות, בכך שהאחרונה תעביר חצי מיליון ₪ למטרה שתגדיר המערערת, ומתוכם סך של 240,000 ₪ לאתר האינטרנט "יזרוס". בעקבות דרישת המערערת ועל פי הוראת ראש המועצה האזורית מגילות דאז, מרדכי דהמן (להלן: דהמן), שולם ל-"יזרוס" סך כולל של 236,000 ₪.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותו של דהמן ועדים נוספים מהמועצה האזורית מגילות ומקיבוץ קליה.

15. במסגרת האישום השישי – "פרשת איילים" – הורשעה המערערת בכך שכנגד הקצאת כספים קואליציוניים בסך כולל של 10.5 מיליון ₪ לעמותת "איילים", העבירה העמותה שוחד בסכום כולל של 295,300 ₪. זאת, באמצעות מימון שכר חודשי לפעיל המפלגה, הספורטאי מיכאל קלגנוב (להלן: קלגנוב), ומימון שירותי יחסי ציבור למערערת. עוד הורשעה המערערת בכך שביקשה שוחד בסך 300,000 ₪ שיועד להקמת עמותת שייט שתעסיק את קלגנוב, ו-20,000 דולר לצורך מימון רכישת מדליות לווטרנים של מלחמת העולם השנייה. בנוסף, התנתה המערערת העברת 1.5 מיליון ₪ לעמותת "איילים", בכך שהעמותה תעסיק את חברת הכנסת לשעבר, ליה שמטוב.

--- סוף עמוד 14 ---

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותם של מנהלי עמותת "איילים" ושל עדים רבים אחרים הקשורים למתן שירותי הייעוץ ויחסי הציבור.

16. במסגרת האישום השביעי – "פרשת התאחדות היזמים" – הורשעה המערערת בכך שכנגד השגת תקציבים עבור התאחדות היזמים בישראל במסגרת תפקידיה הציבוריים, לקחה מאירנה וולדברג, מנכ"לית התאחדות היזמים בישראל (להלן: וולדברג), שוחד בשווי 15,084 ₪ וזאת באמצעות מימון הוצאות נסיעת עבודה של גודובסקי ושל יועץ התקשורת שלה לסרביה ולאוקראינה.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותה של וולדברג ועדותו של יקותיאל צפרי, יועץ התקשורת של המערערת, לצד האזנות סתר.

17. במסגרת האישום השמיני – "פרשת איגוד הכדורסל" – הורשעה המערערת, בחלקו הראשון של האישום, בכך שלבקשת המערער, ובעודה מצויה בניגוד עניינים בשל קשריה עמו, העבירה לאיגוד הכדורסל מיליון ₪ מהכספים הקואליציוניים של המפלגה. זאת, תוך עקיפת המגבלה החוקית המונעת העברת התקציב ישירות לאיגוד הכדורסל. בית המשפט המחוזי קבע כי סכום של 98,600 ₪ ששילם איגוד הכדורסל לחברה בשליטתו של המערער, ניתן כתמורה כספית למערער, בגין פעולתו להנעת

המערערת להעדיף את איגוד הכדורסל ולהעביר לו כספים קואליציוניים. בחלקו השלישי של האישום השמיני, הורשעה המערערת בכך שלבקשתה העסיק המערער את בנה טמיר בחברה שבשליטתו. טמיר הועסק במשך שבעה חודשים, וקיבל שכר חודשי בסכום של 27,850 ₪, על אף שבפועל עבד שעות ספורות בלבד. המערער אף שילם לטמיר בגין למעלה משני חודשי עבודה שבמהלכם כלל לא הועסק.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותם של בעלי תפקידים שונים באיגוד הכדורסל ובמכון "וינגייט" לחינוך גופני ולספורט (להלן: מכון וינגייט).

18. במסגרת האישום התשיעי – "פרשת איגוד הכדוריד" – המערערת הורשעה בכך שהעבירה לאיגוד הכדוריד סך של 500,000 ₪ מהכספים הקואליציוניים של המפלגה. זאת, בידיעה שכתוצאה מכך יקבל מקורבה, משה קליסקי (להלן: קליסקי), טובות הנאה

--- סוף עמוד 15 ---

כלכליות. קליסקי אכן קיבל מאיגוד הכדוריד סך של 188,000 ₪ כנגד חשבונית כוזבת, מבלי שביצע עבודה כלשהי עבורו.

בית המשפט ביסס ההרשעה באישום זה, בין היתר, על עדותם של קליסקי ודורון שמחי, יו"ר איגוד הכדוריד.

19. האמור לעיל הוא בבחינת תיאור תמציתי עד מאוד של כתב האישום ואזכור של חלק מזערי מהיקף הראיות, המסמכים והעדים שעליהם ביסס בית המשפט המחוזי את הרשעתה של המערערת. תיאור תמציתי זה אינו משקף כלל וכלל את היקפו של התיק. המדובר בפרשה חריגה בהיקפה, עתירת פרטים, מורכבת וסבוכה, עם "שחקנים חוזרים", שהתחקות אחר פעילותם בצל המערערת היה כרוך בקשיים. לא בכדי הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי התפרסה על פני למעלה מ-1000 עמודים. שופט הערכאה הדיונית בילה שעות ארוכות במחיצת המערערת, אשר בניגוד בולט לשתיקתה בחקירותיה במשטרה, כפרה בכל תג ותג בכתב האישום, והעלתה טענות רבות, חלקן טענות סרק על פניהן וחלקן עומדות בסתירה-רבתי לראיות. התנהלות זו חייבה את בית המשפט לבחון כל ראיה וראיה וכל מסמך

ומסמך שהונחו לפתחו, ולהידרש לכלל טענות המערערת, גם אלו שעל פניהן לא היה בהן ממש. בכל אחד ואחד מהאישומים קבע בית המשפט קביעות נחרצות בנוגע למהימנותה, וליתר דיוק, אי מהימנותה של גרסת המערערת.

הערעור על הכרעת הדין

20. במסגרת הערעור על הכרעת הדין, נטען, בין היתר, כי בית המשפט המחוזי שגה כאשר אימץ את עמדת המשיבה במלואה, וכאשר נתן אמון מלא בעדויות עדי התביעה, תוך שברר מתוכן את האמירות המרשיעות בלבד. עוד נטען כי רבות מקביעותיו של בית המשפט המחוזי אינן מבוססות על ראיות או על ידיעה שיפוטית, אלא על הגיונו של שופט הערכאה הדיונית, ועל השערות למיניהן.

21. בתום שלושה ימי דיונים שהתקיימו בפנינו, במהלכם שמענו באריכות את טיעוני באי כוח המערערת ואת תשובת באי כוח המשיבה, ולאור הערותינו, קיבלה המערערת את המלצת ההרכב והודיעה ביום 4.7.2022 כי היא חוזרת בה מן הערעור על הכרעת הדין. על כן, הערעור שלפנינו מופנה עתה כנגד גזר הדין בלבד, ובפרט כנגד רכיב עונש המאסר שהוטל על המערערת וגובה הקנס הכספי שנפסק לחובתה.

--- סוף עמוד 16 ---

22. טוב עשתה המערערת כאשר חזרה בה מן ערעורה על הכרעת הדין, אשר התמקד ברובו בממצאי עובדה ומהימנות, אשר אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בהם אלא במקרים חריגים, שהמקרה דנן אינו נמנה עמם (ראו, בין היתר: ע"פ 7229/20 מירזייב נ' מדינת ישראל, פסקה 20 [פורסם בנבו] (20.12.2021); ע"פ 6826/19 שרגאי נ' מדינת ישראל, פסקה 29 [פורסם בנבו] (14.2.2022); ע"פ 2377/19 אפגאני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 [פורסם בנבו] (22.5.2022)).

בחינת טענות המערערת לגופן מעלה כי ממילא לא היה בהן כדי להצדיק התערבות בהכרעת הדין, שכאמור, נשענה על תשתית ראייתית ענפה. הכרעת הדין ניתנה לאחר בחינה מעמיקה של כלל החומרים הרלוונטיים, שמיעת עשרות עדים, והידרשות לכלל טענות הצדדים. מכאן, שקביעותיו הברורות של בית המשפט

המחוזי מקימות משוכה גבוהה בפני הערעור שהגישה המערערת על הכרעת הדין, וטוב עשתה כאשר הודיעה על חזרתה ממנו. המערערת, שכיהנה כמזכ"לית המפלגה וכסגנית שר, אשת ציבור בכירה ובעלת השפעה, פעלה משך שנים בשיטתיות ובתחכום רב. המעשים בהם הורשעה חמורים, ויש בהם כדי לשבש את פעילותו התקינה של המנהל הציבורי וכדי לפגוע באמונו של הציבור בנציגיו. השיטה שפיתחה המערערת, אשר תפורט מיד, מלמדת על פניה הרבות של עבירת השוחד, וסקירתה רלוונטית לשם בחינת גזר הדין שניתן על ידי בית המשפט המחוזי.

השיטה: "קח ותן"

23. המערערת החזיקה בידיה כוח שלטוני נחשק ורב עוצמה – היכולת להקצות כספים קואליציוניים לפי שיקול דעתה הבלעדי, בין 80 ל-200 מיליון ₪ בשנה, ובסך הכול כ-1.2 מיליארד ₪ במשך שנות כהונתה. סמכות כה רחבה כרוכה באחריות גדולה, והמערערת – כשלה. בהתאם לקביעת בית המשפט המחוזי, המערערת לקחה שוחד "באופן שיטתי, ערמומי ומתוחכם, משך שש שנים, משמונה גורמים שאינם קשורים זה לזה".

24. ואכן, בשנים בהן החזיקה המערערת בכוח הקצאת הכספים הקואליציוניים של המפלגה, היא פיתחה שלל דרכים לעקוף את כללי המנהל התקין ולעשות בכספי הציבור עליהם הופקדה כבשלה, במיומנות וביצירתיות. לכל דרך ייחודיות משלה, אך מכנה משותף לכולן – שיטת ה"קח ותן חלק מסוים בחזרה". בתמורה לסיוע שהעניקה

--- סוף עמוד 17 ---

לגורמים שונים בהשגת תקציבים קואליציוניים, תרומות או אפיקי הכנסה, במסגרת תפקידה הציבורי, דרשה המערערת לקבל נתח מהכספים שיועברו או מהרווח שהתקבל הודות לסיועה. נתח זה התקבל בדרכים יצירתיות ומגוונות, וכאן באו לידי ביטוי פניו המגוונים של יסוד ה"מתת" בעבירת השוחד – הכסף, שווה כסף וטובות ההנאה הגיעו לעיתים למערערת באופן אישי, לעיתים למקורביה, ולעיתים למפלגה ולאנשים הקשורים למפלגה. בכך, ניצלה המערערת את כוחה השלטוני בהקצאת כספי ציבור, לקידום רווחתה האישית והמשפחתית, לסיוע למקורביה ולקידום מעמדה הפוליטי. ודוק: המערערת קידמה מטרות ראויות בעיני עצמה ובעיני המפלגה, אם בתחום הספורט ואם בסיוע להקמת כפרי סטודנטים. כל אלה מטרות

חיוביות כשלעצמן, אך בכך אין כדי להקהות את עוקצה של עבירת השוחד, מאחר שאין לראות פעולות אלה כעומדות בפני עצמן, אלא יש לראותן בהקשר הכולל (וראו עניין אלגריסי שם התבקשו יזמים על ידי סגן ראש עיריית אילת ויו"ר ועדת המשנה לתכנון ובניה, לתרום כסף לאגודות הספורט בעיר, וכן עניין הולילנד, שם התבקש צ'רני לתרום לאגודת "יד שרה").

25. יש להצר על כך שהמערערת חטאה והחטיאה אחרים, ושיטתה הסדורה הפכה אותה ל"מחולל השחיתות". גופים ועמותות להם הוקצו כספים קואליציוניים, התבקשו להחזיר למערערת "עמלה" בין במישרין ובין בעקיפין באמצעות צדדים שלישיים או עבורם. מאפייניה של שיטה זו עוברים כחוט השני בין כל תשעת האישומים שבהם הורשעה המערערת, אישומים שמדגימים את פניה הרבות והמגוונות של עבירת השוחד, כפי שיודגם להלן.

26. האישום הרביעי – "פרשת עזרא" – הוא דוגמה לשוחד שנועד לרווחתה האישית של המערערת ובני משפחתה. במסגרת פרשה זו, בתמורה לסיוע שהעניקה המערערת לעזרא בגיוס כספי תרומות ובתקציבים ציבוריים, מימנה עזרא למערערת ולבני משפחתה נסיעה פרטית לקנדה ולארה"ב; רכשה עבורה ועבור בני משפחתה מחשב, טלפונים סלולריים ומצלמה משוכללת; והעסיקה את בנה של המערערת. העובדות הפשוטות בפרשה זו, אשר מגובות בטבלה שנערכה בזמן אמת על ידי עד מפתח בפרשה, הן דוגמה לעבירת השוחד במובנה הפשוט והשכיח ביותר.

כאמור, המערערת לא דאגה רק לעצמה אלא גם למפלגה ולאנשי המפלגה. כך, באישום הרביעי, תנועת עזרא מימנה סקר עבור המפלגה. באישום השישי, עמותת

--- סוף עמוד 18 ---

"איילים" התבקשה לממן ייצור מדליות עבור הווטרנים, שהם מצביעים פוטנציאליים למפלגה. באישומים אחרים אנו מוצאים כי המערערת מנסה למצוא מקורות פרנסה ותעסוקה לאנשי המפלגה (לדוגמה, קלגנוב באמצעות עמותת "איילים"). בפעולות אלה היה כדי לרומם ולקדם את מעמדה של המערערת כ"כל יכולה" במפלגה, ולא בכדי הבהיר המחוקק כי אין נפקא מינה אם הנהנה מן השוחד הוא הלוקח או אדם

אחר (וראו ע"פ 234/77 ידלין נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(1) 31 (1977), שם נקבע כי אין נפקא מינה אם הנאשם ייעד את טובת ההנאה לכיסו הפרטי או לקופת המפלגה).

האישום השישי – "פרשת איילים", הוא דוגמה לדרך העקלקלה שמצאה המערערת על מנת לממן לעצמה יחסי ציבור ("איילים" העבירה כסף לעמותת הרוח החדשה ששילמה למשרד יחסי הציבור). ואם בדרכי עקלתון וביחסי ציבור עסקינן, אזכיר גם את האישומים השלישי והחמישי שבמסגרתם דאגה המערערת לכך שהחל"פ ומועצה אזורית מגילות יעבירו כספים לאתר האינטרנט "יזרוס". מועצה אזורית מגילות העבירה את הכסף באמצעות קיבוץ קליה (האתר קומראן) שהתקשר בהסכם פיקטיבי עם "יזרוס" [במאמר מוסגר: עמותת "איילים" שילמה 45,000 ₪ בחודש לאתר "יזרוס", ובסך הכל כמיליון ₪, אך כתב האישום לא מייחס למערערת או למנהלי עמותת "איילים" כל עבירה בעניין זה].

ואם יתמה הקורא מדוע חפצה המערערת ביקרו של אתר "יזרוס", נספר לקורא כי המדובר באתר חדשות אינטרנטי ישראלי שפועל בשפה הרוסית, בין האתרים המרכזיים הפועלים בשפה זו, ונחשב כמקור חדשותי המשפיע על דעת הקהל. האתר, שלאורך שנות פעילותו היה שרוי בקשיים כלכליים, פונה לעולים יוצאי ברית המועצות לשעבר, ועוסק, בין היתר, בנושאים הקשורים לעלייה ממדינות ברית המועצות לשעבר ובנושאים פוליטיים הקשורים לקהילת העולים. כפי שעולה מחומר הראיות, גודובסקי נהג לשוחח עם הדמויות הרלוונטיות באתר על אודות תכני האתר, במטרה לחזק את תדמיתה של מפלגת ישראל ביתנו בכלל ואת תדמיתה ומעמדה של המערערת בפרט. המפלגה פרסמה באתר בעיקר לקראת מערכות בחירות, כאשר על חלק מההסכמים שנערכו בין המפלגה לבין האתר חתמה המערערת בשם המפלגה. מכאן מובנת החשיבות שייחסה המערערת לאתר והסיבה בשלה חפצה להיטיב עמו. לנבחר ציבור יש אינטרס מובהק בסיקור תקשורתי של פעילותו, על אחת כמה וכמה סיקור תקשורתי אוהד, ולפנינו דוגמה נוספת לפניה המגוונות של טובת הנאה (ראו אבן-חן, בעמוד 127).

--- סוף עמוד 19 ---

האישומים הקשורים למערער הם דוגמה לשוחד שיש בו מניע מעורב – מתן טובת הנאה על רקע יחסי ידידות וחברות, אך גם על רקע רצונו של הנותן כי עובד הציבור יפעל במסגרת תפקידו כדי לקדם אינטרסים של הנותן. המערערים הכירו במהלך השנים 2003-2002 על רקע פעילותו של המערער עבור המפלגה. המערערת הייתה בקשרי חברות עם המערער, הם נהגו לשוחח רבות בטלפון, להתייעץ זה עם זו, נוצרו ביניהם יחסי אמון, והם השתתפו עם בני זוגם במפגשים חברתיים. המערערת אף נהגה להיפגש עם המערער בשבתות בביתו. אך בנוסף לקשרי החברות, למערער היו אינטרסים כלכליים ואחרים משל עצמו. המערער "העסיק" את בנה של המערערת ולבקשתה העביר כסף לדינוביצקי עבור המיזם של חברת דון טבק שבו הייתה המערערת שותפה (באמצעות בתה שנרשמה כבעלת מחצית מהמניות). קשרי החברות וה"שלח לחמך" השתלמו למערער, שזכה לקבל מהחל"פ פרויקט בהיקף של כחצי מיליון ₪ (המערער לא הואשם בכך) ועמלה של כמאה אלף ₪ מאיגוד הכדורסל.

--- סוף עמוד 20 ---

גזר הדין

27. ביום 14.7.2021, לאחר שנשמעו ראיות הצדדים לעונש, ולאחר שנתן דעתו לכלל טיעוני הצדדים ולמסמכים שהוצגו על ידם, גזר בית המשפט המחוזי על המערערת עונש של 10 שנות מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי; קנס כספי בסך 900,000 ₪ או 300 ימי מאסר תמורתו; וחילוט בסך 1,000,000 ₪ מכלל הנכסים שנתפסו.

28. בבואו לקבוע את מתחמי הענישה, עמד בית המשפט המחוזי על הערכים המוגנים שנפגעו ממעשי המערערת, ובראשם הערך של מתן יחס שוויוני ומניעת העדפת מקורבים על פני מי שאינם כאלה. נקבע כי יש במעשי המערערת כדי לפגוע באמון הציבור בשלטון עד כדי "הרס השירות הציבורי", וכי מעשים אלה משקפים מצב שבו "השלטון משרת את עצמו, או קבוצה קטנה של מקורבים ומקבל החלטות משיקולים זרים".

29. בית המשפט קבע כי העוצמה של פגיעת המערערת בערכים הללו היא חמורה, לנוכח ניצול כוחה השלטוני ובמיוחד שליטתה על הכספים הקואליציוניים של המפלגה; הנזק שנגרם כתוצאה מביצוע העבירות ובראשן ניתוב תקציבי מדינה מתוך שיקולים זרים; שימוש בכספי השוחד לשם קבלת טובות הנאה אישיות וחיזוק מעמד המערערת במפלגה; היקף סכומי השוחד שנלקחו וההון שהולבן; שיטתיות המעשים, ריבוי העבירות, משכן, וחלקה המשמעותי של המערערת במעשים.

30. בית המשפט המחוזי קבע כי יש לחלק את המעשים בהם הורשעה המערערת לתשעה אירועים שונים, שבגין כל אחד מהם יש לקבוע מתחם ענישה נפרד. לאור זאת, ולאחר שבחן את מאפייני החומרה הקונקרטיים של כל אחד מהאירועים בעניינה של המערערת, נקבעו מתחמי העונש ההולמים ביחס לכל אירוע, באופן הבא: (1) פרשת החברה לפיתוח השומרון – בין 6 ל-8 שנות מאסר בפועל; (2) פרשת עזרא – בין 4 ל-5 שנות מאסר בפועל; (3) פרשת איילים – בין 5 ל-7 שנות מאסר בפועל; (4) פרשת מגילות – בין 2 ל-4 שנות מאסר בפועל; (5) פרשת דון טבק – בין 2.5 ל-4.5 שנות מאסר בפועל; (6) פרשת המופעים – בין 18 ל-30 חודשי מאסר בפועל; (7) פרשות איגוד הכדורסל ואיגוד הכדוריד – בין 12 ל-18 חודשי מאסר בפועל; (8) העסקת בנה של המערערת על ידי כהן – בין 12 ל-24 חודשי מאסר בפועל; (9) פרשת התאחדות

--- סוף עמוד 21 ---

היזמים – בין 10 ל-20 חודשי מאסר בפועל. בית המשפט מצא כי "כי גזירת העונש בכל מתחם ומתחם וצבירת העונשים הייתה מובילה לעונש מצטבר של 30 שנות מאסר".

31. בגזירת עונשה של המערערת בתוך מתחם הענישה שקל בית המשפט לקולא את גילה של המערערת; את תרומתה לחברה; את פגיעת העונש במשפחתה; את הנזקים שנגרמו למערערת כתוצאה מביצוע העבירות ומהרשעתה; את עברה הנקי של המערערת; את חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות; את שיתוף הפעולה של המערערת בניהול ההליך המשפטי ביעילות מחד גיסא, ואי נטילת אחריות על מעשיה מאידך גיסא. משקל מסוים לקולא ניתן גם לקושי הצפוי למערערת בריצוי מאסרה, נוכח תנאי הכליאה של נשים והיעדר הפרדה בין אסירות בעלות מאפייני עבריינות שונים. לאור זאת, נקבע כי עונשה של המערערת ייקבע במחצית מתחם הענישה.

32. לבסוף, בשים לב למכלול השיקולים שפורטו, ביכר בית המשפט המחוזי את אינטרס ההרתעה על פני נסיבותיה האישיות של המערערת, והשית עונש חמור של 10 שנות מאסר בפועל ועונשים נלווים כמפורט לעיל, תוך שקבע כי "אין אח ורע אף לעוצמת שחיתות המערערת כפי שהיא עולה מהיקף, ריבוי וחומרת מעשיה".

כאמור, הערעור שלפנינו מופנה כנגד גזר הדין, ובעיקר כנגד רכיבי המאסר והקנס הכספי שהוטלו על המערערת.

הערעור על גזר הדין

33. המערערת טענה כי העונשים שהוטלו עליה הם חמורים, ואינם מידתיים או סבירים ביחס לעונשים שניתנים בעבירות דומות. לטענת המערערת, שגה בית המשפט המחוזי כשקבע כי קיימים בעניינה תשעה אירועים שונים ונפרדים זה מזה, וכי מדובר באירוע אחד או לכל היותר שני אירועים – האחד "פרשת המופעים" ו-"פרשת דון טבק", אישומים שאינם קשורים לכספים קואליציוניים, והשני כולל את כל יתר האישומים, אשר עניינם בהקצאת כספים קואליציוניים. נטען כי מתקיים "מבחן הקשר ההדוק בין המעשים", וכי משום שמדובר באירועים שאינם כרוכים בעבירות נגד חיי אדם, היה על בית המשפט המחוזי לקבץ אותם לכלל אירוע אחד.

--- סוף עמוד 22 ---

34. בנוסף, טענה המערערת כי העונשים שהוטלו עליה חורגים ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ובהשוואה לפסקי דין שניתנו בפרשות דומות; כי לא ניתן משקל של ממש לנסיבותיה האישיות, ובתוך כך לגילה ולתרומתה הציבורית; כי נעשה שימוש שגוי בתיקון 113 לחוק העונשין עת קבע בית המשפט המחוזי מתחמי ענישה מחמירים ומיקם את חומרת העבירות באמצעם ללא כל נימוק; כי יש להתחשב בתנאי הכליאה הקשים של נשים בישראל, בעת קביעת אורך המאסר שיוטל על המערערת; כי הקנס שהוטל על המערערת לא מידתי, ובייחוד נוכח עונש המאסר הארוך שהוטל עליה; וכי לא היה מקום להורות על חילוט מעבר לסכום אותו קיבלה המערערת עצמה כטובות הנאה, ובפרט לאור הקנס הגבוה שהוטל עליה.

מנגד, טענה המדינה כי הגם שמדובר בעונש חמור, העונש שהושת על המערערת הוא ראוי, ויש בו כדי לשקף את חומרת המעשים, התחכום וההיקף שבו נעשו.

דיון והכרעה

היעדר חריגה ממדיניות הענישה הנוהגת

35. בית המשפט המחוזי קבע, לשם קביעת מתחמי הענישה בעניינה של המערערת, כי ניתן לחלק את מעשיה לתשעה אירועים שונים. סבורני כי אין ממש בטענת המערערת לפיה מתקיים בעניינה אירוע אחד או לכל היותר שני אירועים. בהתאם למבחן שהותווה בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (29.10.2014) – מבחן "הקשר ההדוק" – נראה כי לא מתקיים בין העבירות השונות שביצעה המערערת קשר ענייני והדוק. אכן, המשותף לכל האירועים הוא השיטתיות שבה פעלה המערערת, שפורטה לעיל, במסגרתה דרשה נתח מהתקציבים שיתקבלו מראש או בדיעבד. יחד עם זאת, מדובר באירועים נפרדים, אשר לא היו חלק מאותה תוכנית עבריינית, אשר טווחי הזמן בין חלקם ארוכים, ואשר לכל אחד מהם נסיבות קונקרטיות משלו. על כן, לא מצאתי מקום להתערב בקביעות בית המשפט המחוזי בעניין זה.

36. כלל הוא כי ערכאת הערעור לא תתערב בחומרת העונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים שבהם נפלה שגיאה מהותית ובולטת בגזר הדין או שהעונש חורג באופן קיצוני מרמת הענישה המקובלת בעבירות מהסוג הרלוונטי (ראו: ע"פ 6201/18 טובול נ' מדינת ישראל, פסקה 122 והאסמכתאות שם [פורסם בנבו]

--- סוף עמוד 23 ---

(28.10.2019); ע"פ 7296/07 תורן נ' מדינת ישראל, פסקה 23 והאסמכתאות שם [פורסם בנבו] (12.8.2010); ע"פ 814/12 מדינת ישראל נ' סויסה, פסקה 51 והאסמכתאות שם [פורסם בנבו] (25.10.2012); ע"פ 7367/18 כורד נ' מדינת ישראל, פסקה 11 והאסמכתאות שם [פורסם בנבו] (2.5.2019)).

37. המערערת הפנתה למספר פסקי דין אשר מוכיחים, לעמדתה, את טענתה כי בית המשפט המחוזי החמיר עמה ביחס לעונשים שניתנו בפרשות דומות. אפנה עתה לבחינת פסקי הדין העיקריים אליהם הפנתה המערערת, ובחינת מדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירות שבוצעו בנסיבות דומות לאלו שביצעה המערערת.

(-) ע"פ 7470/15 מלכה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (15.6.2016): בעניין זה דובר היה בקצין חקירות בכיר שכשל ונטל שוחד, ונגזרו עליו שמונה שנות מאסר. בית משפט זה קבע כי יש להקל בעונש המאסר שהושת עליו, ולהעמידו על שבע שנות מאסר בלבד, נוכח העובדה שהעונש נקבע על בסיס נוסח כתב אישום שלא בעובדותיו הודה המערער, וכן בשל הבעת החרטה ושיתוף הפעולה של המערער עם הרשויות. אכן, בעניינו של מלכה יש חומרה יתירה בכך שפעל כ"חפרפרת" במסגרת תפקידו במשטרה. עם זאת, מקרה זה שונה מפרשת השחיתות השלטונית שלפנינו, ובנוסף, להבדיל ממלכה שהודה במסגרת הסדר טיעון, המערערת הורשעה בכתב האישום שיוחס לה, מבלי שהביעה חרטה או לקחה אחריות על מעשיה, ולאחר שניהלה את משפטה עד תום. בהקשר זה אציין כי הגם שההגנה התנהלה ביעילות, הרי שהמערערת בהכחשתה הגורפת של כל תג ותג בכתבי האישום, גם אל מול ראיות ניצחות, הביאה לניהול הליך משפטי סבוך ורב עדים וראיות. אין בכך כדי להחמיר עמה, אך אין היא זכאית להקלה בעונש כמי שחסך מזמנו של בית המשפט.

(-) ע"פ 5076/14 שטרית נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (29.12.2015) (להלן: עניין שטרית): במסגרת תפקידו כמהנדס העיר ירושלים, לקח אורי שטרית שוחד מעד המדינה באותה הפרשה, שמואל דכנר, במספר אופנים, בסכום כולל של מעל מיליון ₪. שטרית הורשע ב-4 עבירות של לקיחת שוחד; בעבירה אחת של הלבנת הון; ובעבירה אחת של רישום כוזב במסמכי תאגיד. על שטרית נגזרו 7 שנות מאסר בפועל, קנס בסך 1,000,000 ₪ (אשר הופחת בערעור לסך של 850,000 ₪); וחילוט רכוש בסך 500,000 ₪. אכן, שטרית שלשל לכיסו סכום גבוה מזה שהמערערת נטלה לכיסה באופן אישי. עם זאת, שטרית הורשע "רק" ב-4 עבירות של לקיחת שוחד, בעוד המערערת הורשעה

--- סוף עמוד 24 ---

בלא פחות מ-15 עבירות לקיחת שוחד, לצד עבירות נוספות. הפער בין העונש שנגזר על שטרית לבין זה שנגזר על המערערת – שלוש שנים – מתבקש לכאורה לנוכח

ההיקף הרחב יותר של העבירות שבהן הורשעה המערערת.

(-) עניין לופוליאנסקי: לופוליאנסקי הורשע ב-7 עבירות של לקיחת שוחד, ונגזר עליו בבית המשפט המחוזי עונש של 6 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי, וקנס בסך של 500,000 ₪. בערעור לבית המשפט העליון הופחת עונשו לשישה חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות, וזאת נוכח השפעת המאסר על מצבו הרפואי החמור, כפי שהוצג בשעתו לבית המשפט. נסיבות דומות לא מתקיימות בענייננו. עוד נזכיר, מבלי להקל ראש בחומרת מעשיו, כי לופוליאנסקי לא נטל שוחד לכיסו, בניגוד למערערת, שחלק מהשוחד ניטל לכיסה האישי והמשפחתי.

(-) עניין בניזרי: במסגרת תפקידו כחבר כנסת וכשר בממשלה, קיבל בניזרי שוחד בסדר גודל של עשרות אלפי שקלים והבטחה לטובות הנאה עתידיות, וכן שוחד נוסף בדרך של העברת כספים לישיבה שבראשה עמד בן חסותו. בית משפט זה קיבל את ערעור המדינה על גזר הדין, והחמיר את העונש שהוטל על בניזרי, משנת מאסר וחצי ל-4 שנות מאסר, באופן שמשקף את חומרת מעשיו. גם בעניין זה דובר היה בהיקף אירועים מצומצם בהרבה מהיקף התיק שלפנינו, הן מבחינת גובה השוחד שהתקבל, הן מבחינת היקפה הכולל של הפרשה.

38. עיון בפסיקה מעלה כי קיימת מגמה של החמרה בענישה בגין עבירות שוחד. מדיניות הענישה המחמירה בכל הנוגע לעבירות שוחד באה לידי ביטוי בעניין בניזרי ובפסקי דין נוספים (ראו, לדוגמה, ע"פ 7593/08 ריטבלט נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (1.9.2009), שם הורשע אחד המערערים, בכיר בחברת החשמל, בלקיחת שוחד בסך 1.3 מיליון ₪, ונגזרו עליו שש שנות מאסר בפועל, תוך שערעורו לבית משפט זה נדחה).

39. ומכאן לענייננו. לאור כל האמור, ולאור מדיניות הענישה הנוהגת, הרי שנסיבות ביצוע העבירות על ידי המערערת מחייבות ענישה מחמירה. המערערת ביצעה מעשים חמורים שפגעו באמון הציבור, תוך יצירת שיטה מתוחכמת לקבלת השוחד, ולכן יש מקום לענישה משמעותית. סכומי השוחד, מעמדה הרם של המערערת כנציגת ציבור, הרעפת כספים קואליציוניים לקידום יחסי ציבור ולקבלת סיקור אוהד, ובכלל,

--- סוף עמוד 25 ---

השיטה המתוחכמת שפיתחה המערערת לעקיפת כללי המנהל התקין – כל אלה מחייבים ענישה משמעותית מאחורי סורג ובריח.

על אף מסקנתי זו, מצאתי כי יש להקל במידת מה בעונש שהושת על המערערת, בהתחשב בשיקולים עליהם אעמוד להלן.

"לאו עכברא גנב אלא חורא גנב" – הכוח הבלעדי להקצות כספים קואליציוניים

40. כספים קואליציוניים הם כספים המוקצים למפלגה מתוך תקציב המדינה לטובת מטרות שהוגדרו בהסכם קואליציוני, בהתאם לחוקי התקציב ובראשם חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. בין היתר, נקבע כי תקציבי ציבור יוקצו באמצעות תקנות תקציביות, בכדי לוודא את הקצאתם השוויונית. היטיב לתאר את מנגנון הקצאת הכספים הקואליציוניים יוגב גרדוס, איש משרד האוצר שהעיד בפני בית המשפט המחוזי. לדבריו, בראש מבנה התקציב עומד סעיף, לאחר מכן תחום ותוכניות, ולבסוף תקנות, אשר מאושרות על ידי הממשלה ולא בחקיקה. התקנה התקציבית היא הרמה המפורטת ביותר של תקציב המדינה, ומתחתיה יש חלוקה פנימית נוספת. הכספים יחולקו לפי מבחני תמיכה שוויוניים לכל הגופים שנכללים במסגרת אותה תקנה (אלא אם מדובר בתקנה תקציבית ייעודית לגוף מסוים).

41. בעקבות חקירת המשטרה בתיק דנן ובחינת ממצאי החקירה על ידי הפרקליטות, חודדו הנהלים העוסקים בהקצאת כספים קואליציוניים, ובחודש מרץ 2015 פרסם היועץ המשפטי לממשלה הנחיה סדורה שמטרתה להגביר את הפיקוח על נתיב כספים קואליציוניים והקצאתם – הנחיה 1.1801 שעניינה "יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית" (להלן: הנחיה 1.1801).

42. ויודגש, גם לפני שהנוהלים הנוגעים לכספים קואליציוניים חודדו בהנחיה 1.1801, היה ברור כי יש להקצותם באופן שוויוני, ובשל כך פעלה המערערת, ביודעין, לעקוף מגבלה זו. כך, באישום השמיני, הועברו הכספים לאיגוד הכדורסל באמצעות מכון וינגייט תוך עקיפת המגבלה החוקית המונעת העברת התקציב ישירות לאיגוד הכדורסל.

--- סוף עמוד 26 ---

ועיקרו של דבר. אין חולק ולא יכול להיות חולק, כי גם לפני הנחיה 1.1801, הכספים הקואליציוניים לא היו הפקר, והקצאת כספים קואליציוניים בתמורה לשוחד הייתה בגדר איסור פלילי חמור גם לפני ההנחיה החדשה וגם לאחריה.

43. כיום, הכול מבינים ויודעים כי כספים קואליציוניים ניתנים אמנם לשליטת גורם פוליטי, אך עליהם להיות מוקצים בהתאם למדיניות הממשלה ובהתאם לתקנות תקציביות, בהליך שוויוני, סדור ומפוקח. יחד עם זאת, לא ניתן להתעלם מהתחושה העולה מהכתובים, לפיה בעבר, בימים בהם המערערת ביצעה את המעשים בהם הורשעה, הלך הרוח היה כי המפלגות רשאיות לעשות בכספים הקואליציוניים כרצונן, לכל מטרה שהמפלגה חפצה בקידומה. ואם לא די בכך, מתברר כי במפלגת ישראל ביתנו לא היה בזמנו כל מנגנון או ועדה או הליך מוסדר לקביעת אופן חלוקת הכספים הקואליציוניים, וכך מצאה עצמה המערערת "יושבת על הקופה" עם סמכות להקצות כספים בהתאם לשיקול דעתה הבלעדי. פרצה קוראת לגנב ועל כך כבר אמרו חכמינו "לאו עכברא גנב אלא חורא גנב" (בבלי, מסכת קידושין, דף נ"ו ע"ב).

רוצה לומר, היעדר מנגנון סדור להקצאת כספים קואליציוניים, כגון קיומה של ועדה פנים מפלגתית שתאשר הקצאת כספים, כמו גם היעדר נוהל או הנחיות כתובות וברורות בכל הנוגע לאופן הקצאת כספים באותם הימים – כל אלה תרמו להיווצרות השיטה ולהיקפה של הפרשיה שלפנינו.

44. יש בהנחיה 1.1801 כדי להבהיר את האופן הראוי שבו יש להקצות כספים קואליציוניים, וכדי למנוע הישנות מקרים כגון זה שלפנינו. ברם, העובדה כי באותה העת הכספים הקואליציוניים היו מעין "תחום פרוץ", ולא היו אמות מידה קונקרטיות וסדורות על פיהן יפעל נציג ציבור המבקש להקצות חלק מהם לגוף כלשהו, תוך התחשבות בכך שהמקרה שלפנינו הוא מקרה תקדימי, מהווה שיקול לקולא בעניינה של המערערת.

אחידות הענישה – הסדרי טיעון בעניינם של מעורבים אחרים

45. גודובסקי, פלס ובתיה, הודו בעובדות כתבי אישום מתוקנים והורשעו בעבירות שיוחסו להם, ודינם נגזר. נוכח מרכזיותם של חלק מגורמים אלו בפרשה, ובייחוד מרכזיותו של גודובסקי, סבורני כי יש להתחשב בנתון זה לטובתה של המערערת, באופן שעונש המאסר שהוטל עליה יופחת.

--- סוף עמוד 27 ---

46. חלקו של גודובסקי בפרשה היה משמעותי, בהיותו שותף מרכזי בהוצאתם לפועל של חלק מהמעשים שבהם הורשעה המערערת, ובהיותו מי שביצע עמה עבירות בפרשת המופעים, בפרשת "איילים" ובפרשת התאחדות היזמים. בעניינו של גודובסקי נחתם הסדר טיעון, במסגרתו הודה בעובדות כתב האישום המגבשות עבירות שוחד והלבנת הון, תוך שלא הושגה הסכמה בעניין העונש, והצדדים טענו בעניין זה בפני בית המשפט המחוזי. לבסוף, נגזר דינו של גודובסקי ל-7 שנות מאסר. העונש הופחת ל-6 שנות מאסר בערעור בבית משפט זה (ע"פ 5735/18 גודובסקי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (9.12.2019)).

גם חלקו של פלס בפרשה היה משמעותי, אם כי ברמה פחותה ומצומצמת הרבה יותר. פלס שימש כגזבר מועצת מטה בנימין, עובד ציבור, והוא סייע בהעברת סך של למעלה מ-57,000 ₪ ממתנ"ס מטה בנימין לחברת הפקות פרטית בבעלות דינוביצקי. פלס הורשע, על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן, בעבירה של הפרת אמונים (ללא רכיב המרמה), והושתו עליו שישה חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות, מאסר מותנה וקנס. בדומה, בתיה הודתה במסגרת הסדר טיעון, בעקבות הליך גישור, בעובדות כתב אישום מתוקן והורשעה בעבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין. מכאן, בעוד כתב האישום המקורי הוגש נגד חמישה מעורבים בדרגות מעורבות שונות, ההליך המשפטי התנהל לבסוף בעניינם של המערערת והמערער בלבד.

אף לא למותר לציין מה עלה בגורלם של דמויות נוספות ש"הבליחו" באישום זה או אחר. כך, קליסקי נדון במסגרת הסדר טיעון ל-8 חודשי מאסר בעבודות שירות וקנס כספי (ת"פ (מחוזי ת"א) 50563-09-17 מדינת ישראל נ' קליסקי [פורסם בנבו] (1.4.2019)); ישראל יהושע – שעל פי עדותו של דהמן קיבל ממנו כספי

"עמלה" במזומן בתוך אריזות של תמרים בסכום של כמעט שני מיליון ₪, ואשר תיווך בין דהמן לבין המערערת – הורשע ונדון על פי העובדות עליהן הוסכם בהסדר הטיעון שנערך עמו, ל-7 חודשי מאסר בעבודות שירות וקנס כספי (ת"פ (מחוזי ת"א) 57576-11-18 מדינת ישראל נ' יהושע [פורסם בנבו] (15.3.2020); מתן דהן, מייסד ויו"ר עמותת "איילים", שהפכה למעין קופה פרטית של המערערת בתמורה להקצאת הכספים הקואליציוניים, נדון והורשע במסגרת הסדר טיעון ל-6 חודשי מאסר בעבודות שירות (ת"פ (מחוזי ת"א) 16563-08-17 מדינת ישראל נ' דהן [פורסם בנבו] (27.6.2018)); בן

--- סוף עמוד 28 ---

שושן, מנכ"ל החל"פ, נדון במסגרת הסדר טיעון ל-6 חודשי מאסר בעבודות שירות וקנס כספי (ת"פ (שלום ת"א) 48530-11-18 מדינת ישראל נ' בן שושן [פורסם בנבו] (7.4.2019)); וולדברג, אשר מימנה באמצעות ההתאחדות את נסיעת עובדי המערערת לחו"ל, נדונה במסגרת הסדר טיעון ל-6 חודשי מאסר בעבודות שירות וקנס כספי (ת"פ (מחוזי ת"א) 16563-08-17 מדינת ישראל נ' וולדברג [פורסם בנבו] (18.3.2018)).

47. נכון הדבר, אין מעמדה של המערערת כמעמדו של גודובסקי או של פלס, ואין חומרת מעשיה כחומרת מעשיהם. המערערת הייתה בעלת כוח השפעה גדול יותר משל גודובסקי, הכפוף לה, ולכן הפגיעה הנובעת ממעשיה בערכים המוגנים היא חמורה יותר, ומצריכה ענישה משמעותית יותר (ראו לעניין זה דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, פ"ד נט(4) 385, פסקה 53 [פורסם בנבו] (2004)). על כן, ראוי שעונשה של המערערת יהיה חמור יותר מזה שהוטל עליו. יחד עם זאת, הפערים בענישה בין כמעט כל המעורבים בפרשה לבין המערערת הם עצומים, הגם שיש לקחת בחשבון כי חלקם בפרשה קטן יותר והם השכילו לסיים עניינם בהסדרי טיעון.

לאור האמור לעיל, ובהינתן גילה המתקדם של המערערת (בת 67) ומצב בריאותה דהיום, סבורני כי יש להקל בעונשה של המערערת במידה מסוימת, כך שלא יהיה חמור יותר באופן משמעותי מהעונש שהוטל על גודובסקי. זאת, אף בשל כך שהעונש שהוטל על המערערת הוא חסר תקדים ביחס לעבירות מן הסוג שבו הורשעה.

48. לבסוף, מספר מילים לגבי ענישת נשים וכליאתן.

נקודת המוצא היא כי הכול שווים בפני החוק. במהלך עשרות השנים האחרונות נעשו, ועודם נעשים, ניסיונות חשובים להטמיע שוויון מגדרי במערכות השונות, במטרה לצמצם את ההפליה הכרונית ממנה סבלו נשים לאורך ההיסטוריה. על אף זאת, בכל הנוגע לעונשי מאסר, על פי רוב, לנשים עבריניות ישנן נסיבות ייחודיות, המבדילות אותם מגברים עבריינים, והעשויות להצדיק ענישה מקלה יותר במקרים מסוימים (ראו והשוו: ב"ש 71/78 מדינת ישראל נ' אבוקסיס, פ"ד לב(2) 240, פסקה 18 (1978). ראו גם את החלטתי בבש"פ 5693/16 זגה נ' מדינת ישראל, פסקה 5 [פורסם בנבו] (24.7.2016)). הלכה למעשה, המציאות מוכיחה כי בתחום הענישה הפלילית מספר האסירות הפליליות בישראל (לא כולל אסירות ביטחוניות) עומד על פחות מאחוז ממספר האסירים הפליליים. בשל המספר הקטן של האסירות, הן מרוכזות

--- סוף עמוד 29 ---

כולן בבית הסוהר "נווה תרצה", כאשר הרוב המכריע של האסירות כלואות בגין עבירות רצח והריגה, אלימות, רכוש וסמים, ורק כעשרה אחוז מהן כלואות בגין עבירות מרמה וצווארון לבן (ראו היבטים בכליאת נשים בישראל מרכז המחקר והמידע של הכנסת (12.7.2017)). בכך קשה מצבן של אסירות נשים לעומת אסירים גברים, המחולקים בין בתי הסוהר בהתאם למאפייניהם האישיים, לסוג העבירה שבגינה נכלאו ולאוכלוסיית האסירים בבית הסוהר.

ואם הזכרנו את כלא "נווה תרצה", נציין כי המדובר במבנה ישן שתנאי המחייה בו קשים, על אף שהסגל והשב"ס עושים כמיטב יכולתם. בעת שביקרתי בבית הכלא עוד לפני מספר שנים, עמדה על הפרק תוכנית להעברתו למבנה חדש ומודרני בסמוך לכלא "אשל" בבאר שבע. למרבה הצער, על אף ההכרזות החגיגיות והתחושה שהמעבר קרוב מתמיד, הרי ש"נשיאים ורוח" ובית כלא מודרני לנשים בישראל – אין. חברה ניכרת ביחסה לשוליים, ואוכלוסיית האסירות נמצאת עמוק בשולי החברה. יש לקוות כי הרשות המבצעת "תרים את הכפפה" ותממש בהקדם את ההבטחה/ההתחייבות לסגירת "נווה תרצה" ולהעברת האסירות למתקן חדש ומודרני כיאה למדינות מתוקנות במאה ה-21.

ומהתם להכא. האמור לעיל, אף שלא שימש אותי בפני עצמו בקבלת החלטתי להקל בעונשה של המערערת, עולה בקנה אחד עם הכרעתי.

רכיב הקנס

49. לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין, בעניינו של עובד ציבור שקיבל שוחד, רשאי בית המשפט להורות על קנס ששיעורו גבוה פי חמישה מזה שקבוע בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין (226,000 ₪) או פי ארבעה משווי טובת ההנאה שהשיג עובד הציבור או שהתכוון להשיג על ידי העבירה (סעיף 290(א)(2) וסעיף 63(א) לחוק העונשין), לפי הגבוה מבין השניים. בפסיקה נקבע לא אחת כי על מנת למנוע מצב שבו חוטא יוצא נשכר, יש להטיל קנס בגובה התואם לטובת ההנאה שהופקה לחוטא מן העבירה שביצע (עניין שטרית, בפסקה 116 ; ע"פ 8573/96 מרקדו נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 481, 587 (1997)).

בהתאם לכך, ולפי קביעת בית המשפט המחוזי, עונש הקנס המרבי שניתן היה להשית על המערערת עומד על 2.28 מיליון ₪, לפי חישוב של פי ארבעה מהסכום של

--- סוף עמוד 30 ---

570,000 ₪ שנטלה המערערת לכיסה [במאמר מוסגר: המערערת טענה כי הסכום שנטלה לכיסה באופן אישי אינו עומד על 570,000 ₪ כפי שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי, אלא על כ-440,000 ₪ בלבד. ברם, למעט האישום הראשון, שלגביו יש מקום להפחית כמחצית מסכום השוחד בסך של 77,000 ₪, בהינתן שהמערערת חלקה את "העמלה" עם גודובסקי, לא מצאתי ממש ביתר טענות המערערת בנקודה זו. כך, החישוב שנעשה על ידי המערערת בפרשת עזרא באישום הרביעי רחוק מהסכום האמיתי המשקף את שווי כרטיסי הטיסה]. הקנס שהושת בפועל על המערערת, בסך של 900,000 ₪, נמוך משמעותית מסכום זה. יחד עם זאת, בהתחשב בעונש המאסר בפועל שהושת על המערערת ובמועד שנקבע לפירעונו, הרי שהמאסר חלף קנס של 300 ימים שהושת על המערערת עלול להעמיד את העונש, הלכה למעשה, על תקופה ארוכה יותר, במיוחד בהינתן שעל המערערת לרצות תחילה את התקופה של 300 ימים כאמור בסעיף 46 לחוק העונשין – "היה בין תקופות המאסר מאסר בשל אי תשלום קנס, ישא אותו תחילה לפני כל מאסר פלילי

אחר", ובהינתן שעונש מאסר חלף קנס שהופעל כדין אינו ניתן לביטול רטרואקטיבית (וראו ע"פ 4919/14 אזולאי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 [פורסם בנבו] (6.3.2017)).

בהתחשב גם בסכום החילוט ובהתחשב בכך שהמערערת איבדה את עולמה גם בהיבט הכלכלי, באשר היא ומשפחתה ירדו מנכסיהם בעקבות ההליך הפלילי (כך, גם במישור האזרחי, המערערת חויבה בתשלום מס הכנסה על השוחד בסכום של כ-280,000 ₪), סבורני כי יש מקום להפחית את הקנס שהוטל על המערערת ולהעמידו על סך של 500,000 ₪ או 5 חודשי מאסר תמורתו. הקנס ישולם החל מיום 10.1.2023 ב-4 תשלומים שווים ורצופים של 125,000 ₪ לשנה, ב-10 לינואר בכל שנה.

רכיב החילוט

50. סעיף 21(א) לחוק איסור הלבנת הון קובע כי ככלל, בית המשפט יורה על חילוט רכושו של אדם שהורשע בעבירה לפי סעיף 3 או סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון, בשווי הרכוש שנעברה בו העבירה או "שהושג, במישרין או בעקיפין כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה, או שיועד לכך". זאת, אלא אם סבר בית המשפט כי אין להורות על חילוט מנימוקים מיוחדים. שתי תכליות מרכזיות להסדר החילוט: הראשונה היא הרתעתית – פגיעה בתמריץ הכלכלי של העבריין לביצוע העבירה על ידי שלילת הרווח שצפוי להתקבל ממנה. השנייה היא קניינית – הוצאת רכוש שהושג שלא

--- סוף עמוד 31 ---

כדין מידיו של העבריין (ראו בש"פ 6817/07 מדינת ישראל נ' סיטבון, פסקה 35 [פורסם בנבו] (31.10.2007)). לצד זאת, לחילוט גם מטרה עונשית (ראו ע"פ 6339/18 בלווא נ' מדינת ישראל, פסקה 32 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן [פורסם בנבו] (15.1.2020)).

51. בית המשפט המחוזי קבע כי בעניין המערערת ניתן לחלט סכום כולל של 2,010,000 ₪, שהוא סך השוחד שהתקבל. יחד עם זאת, ולנוכח העובדה שחלק מהכספים התקבלו אצל צדדים שלישיים, הוחלט להעמיד את גובה החילוט על מחצית הסכום בלבד. אין בידי לקבל את טענת המערערת כי לא היה מקום לחלט

סכום הגבוה מטובת ההנאה האישית שהפיקה (570,000 ₪). כאמור, ברירת המחדל היא חילוט מלוא היקף העבירה, אלא אם הוחלט שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שירשמו. בית המשפט המחוזי התחשב בצורך להותיר לבן זוגה של המערערת אמצעי מחיה סבירים, ובנסיבות אלו, לא ראיתי הצדקה להתערב בשיעור רכיב החילוט שהושת על המערערת.

סוף דבר

52. סיכומו של דבר, שאמליץ לחבריי להקל בעונש שהוטל על המערערת באופן הבא: שבע וחצי שנות מאסר בפועל חלף עשר שנות מאסר; הפחתת הקנס שהושת על המערערת כך שיעמוד על הסך של 500,000 ₪ (או 5 חודשי מאסר תמורתו). הקנס ישולם בארבעה תשלומים שנתיים שווים, החל מיום 10.1.2023 ומדי 10 בינואר בכל שנה. יתר רכיבי גזר הדין יוותרו על כנם.

ש ו פ ט

השופט א' שטיין:

אני מסכים עם האמור בפסק דינו של חברי, השופט י' עמית. נימוקיו להקלה בעונשה של המערערת מקובלים עליי ללא סייג. סבורני כי עונש של שבע וחצי שנות מאסר לריצוי בפועל מאזן נכון בין חומרת מעשיה של המערערת לבין נסיבותיה האישיות הלא פשוטות ונפילתה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, וכי בעקבות נטילת האחריות על המעשים הללו על ידי המערערת, די בו כדי למצות את יעדי הענישה הפלילית, ובראשם גמול והרתעת רבים.

ש ו פ ט

--- סוף עמוד 32 ---

השופטת ע' ברון:

ממרום מעמדה כבעלת שררה, החולשת על הקופה הציבורית בדמות הכספים הקואליציוניים של מפלגתה, טוותה המערערת רשת של יחסי "תן וקח", אשר כרסמה

בפעילותו התקינה של המינהל הציבורי ובאמון הציבור בו. זאת עשתה לאורך 6 שנים תמימות, תוך שהיא מנתבת כספי ציבור לאנשי שלומה תמורת שוחד בשלמונים ובטובות הנאה לעצמה, לבני משפחתה ולמקורביה. בנצלה לרעה את המנדט שניתן לה, בערמומיות ובשיטתיות, תרמה לתרבות של שחיתות ושוחד שפשתה למרבה הצער במקומותינו ומאיימת לחתור תחת סדרי השלטון במדינה.

ומשנאמרו הדברים, ועל אף שמדובר בפרשת שחיתות חריגה בהיקפה ובמורכבותה, לא ניתן להתעלם מנסיבותיה האישיות של המערערת ומכך שאין בנמצא עונש דומה לעונש שהושת עליה בבית המשפט המחוזי. במצב דברים זה, אני מסכימה לאמור בפסק דינו של חברי, השופט יצחק עמית, בדבר הפחתה מסוימת בעונש המאסר והקנס שהושתו על המערערת; כך שהמערערת תרצה שבע וחצי שנות מאסר בפועל, לצד קנס בסכום של 500,000 ש"ח, כאשר אלה מתווספים לחילוט בסך 1,000,000 ש"ח מכלל נכסיה שנתפסו. עונשים אלה משרתים את תכלית מיגור נגע השחיתות השלטונית מקרבנו ועומדים בהלימה אל מול מעשי המערערת.

ש ו פ ט ת

<u>ערעורו של המערער רמי כהן (ע"פ 5405/21) וערעור המדינה (ע"פ 6049/21):</u>

<u>השופט א' שטיין</u>:

1. לפנינו ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו (השופט י' לוי) אשר ניתן ביום 25.3.2021 (הכרעת דין) וביום 14.7.2021 (גזר דין) ב<u>ת"פ (מחוזי ת"א) 16512-08-17</u> [פורסם בנבו] (להלן: פסק הדין). במסגרתו של פסק הדין הורשע מר רמי כהן, המערער בע"פ 5405/21 (להלן: המערער), בשורה ארוכה של עבירות חמורות, ברובן עבירות שחיתות שלטונית ומרמה אשר מקורן במערכת היחסים של "תן וקח" בינו לבין המערערת, גב' פאינה קירשנבאום, ובניצול מעמדו וקשריו במפלגת

ישראל ביתנו (להלן: המפלגה) – הכל לצורך הפקת טובות הנאה אישיות בעבורו. בגין אלו, נגזר דינו של המערער ל-30 חודשי מאסר לריצוי בפועל בניכוי שמונת ימי מעצרו, לצד מאסר מותנה, קנס כספי בסך של 180,000 ש"ח וחילוט בסך של 250,000 ש"ח.

2. המערער הפנה תחילה את ערעורו נגד הכרעת הדין ונגד גזר הדין גם יחד. אולם, לאחר ששמענו את הערעור, במשך שלושה ימי דיונים מלאים, נוכחנו לדעת כי הרשעת המערער עומדת על יסודות איתנים והצענו לו לחזור בו מערעורו על הכרעת הדין. המערער, לאחר שנועץ בבאי כוחו, הודיענו, ביום 4.7.2022, כי הוא מצמצם את ערעורו לעניין חומרת העונש בלבד, לוקח אחריות על מעשיו ומביע חרטה בקשר עמם. סבורני, כי זאת הייתה החלטה נכונה בנסיבות העניין. כפי שכבר ציינתי, הרשעת המערער בעבירות בהן הוא נמצא אשם עומדת על יסודות איתנים, הן מבחינת חומר הראיות והן מבחינת הוראות הדין אשר חלות על מעשיו.

3. המדינה מצידה מלינה לפנינו על קולת העונש שנגזר על המערער, לרבות רכיב הקנס, ועל גובה החילוט שנקבע בפסק הדין.

רקע כללי וכתב האישום

4. המערער, יליד 1950, אב לשניים, ונשוי מזה שנים ארוכות לבתיה כהן (להלן: בתיה) – אשר אף היא הורשעה בפרשה דנן על יסוד הודאתה במסגרת הסדר טיעון, ודינה נגזר. המערער שירת כ-24 שנים בצה"ל, בתפקידים מבצעיים בכירים, והשתחרר בשנת 1992 בדרגת אלוף משנה. בין השנים 2002-2013 עסק המערער במתן שירותי ייעוץ לגופים שונים במשק הישראלי, לרבות גופים ציבוריים – וביניהם: המפקח על הבנקים, משרד הביטחון, התעשייה האווירית ורשות המיסים. לצד זאת, הקים המערער עמותה חברתית שסייעה לעולים חדשים בקליטתם בארץ, שימש כחבר הנהלה בעמותת יוצאי סיירת מטכ"ל, וכן שימש חבר מועצת מכבים-רעות במשך כ-5 שנים.

5. המערער הוא ממקימי המפלגה והיה פעיל מטעמה בעיקר בין השנים 2002-1999; אולם, גם בהמשך נטל חלק משמעותי בפעילותה של המפלגה – כך, למשל, בשנת 2006 היה שותף להכנת המצע המדיני-ביטחוני של המפלגה ובשנת 2011 סייע בהכנת התכנית הכלכלית של המפלגה. המערער, כפי שהעיד על עצמו, היה מקורב

--- סוף עמוד 34 ---

לגורמים שונים במפלגה, ביניהם יו"ר המפלגה ושר התיירות לשעבר מטעם המפלגה (מר סטס מיסז'ניקוב), וכן היה חברה הקרוב של המערערת.

6. במועד פתיחת החקירה נגדו, כיהן המערער כמנכ"ל משרד החקלאות ופיתוח הכפר – תפקיד אליו מונה בשנת 2013. חקירת הפרשה החלה כחקירה סמויה אשר נמשכה כשנה, עד אשר הפכה לגלויה ביום 24.12.2014 – אז, נעצר המערער והחלה חקירתו במשטרה. תחילה, שיתף המערער פעולה עם חוקריו – אך, החל מחקירתו החמישית, שתק המערער בכל חקירותיו.

7. ביום 8.8.2017 הוגש כתב אישום נגד המערער (והמערערת) (להלן: כתב האישום). כתב האישום אוחז 12 אישומים אשר מגוללים את קורותיה של פרשת שחיתות שלטונית מהחמורות, רחבות ההיקף והמורכבות שידענו במחוזותינו. בעקבות חלקו בפרשה ובשל מעורבותו באירועים פליליים נוספים, הואשם המערער בחמישה אישומים שונים בכתב האישום – הכל, כמתואר להלן.

8. האישום השני ("פרשת חברת דון טבק") – במסגרת אישום זה הואשם המערער במתן שוחד למערערת בסך 34,800 ש"ח לצורך מימון השקעתה במיזם ייבוא סיגריות בטעמים לישראל יחד עם נלי דינוביצקי ואיגור ריז (להלן, בהתאמה: דינוביצקי וריז). בהנחיית המערערת, העביר המערער את כספי השוחד לדינובצקי וריז תחת הכסות שכספים אלו מהווים תשלום בעד שירות שהשניים כביכול העניקו למערער. המערער נתן את השוחד למערערת כשהוא מודע ליכולתה להטיב עמו ועם עסקיו באמצעות תפקידה הציבורי, וכן בעד טובת הנאה שנתנה לו המערערת, בפועלה כבעלת שררה, בדמות הפנייתו לראש המועצה האזורית שומרון, גרשון מסיקה, לצורך התקשרות עסקית של המערער עמו.

9. האישום השמיני ("פרשת איגוד הכדורסל") – במסגרת חלקו הראשון של אישום זה, הואשם המערער בכך שהניע את המערערת להקצות לאיגוד הכדורסל מיליון ש"ח מהכספים הקואליציוניים של המפלגה – זאת, באמצעות העברת הסכום למכון וינגייט במטרה לעקוף את האיסור על העברת כספים קואליציוניים ישירות לאיגוד הכדורסל (מאחר שאינו "גוף נתמך"). בעד חלקו בהנעת המערערת להקצות כספים כאמור, קיבל המערער "עמלה" בסך 98,600 ש"ח מאיגוד הכדורסל. במסגרת

חלקו השני של אישום זה הואשם המערער בכך שזייף ארבעה מסמכים במטרה לייצר מצג

--- סוף עמוד 35 ---

כוזב בדבר מהות תשלום ה"עמלה" אשר שולמה לו על ידי איגוד הכדורסל. המסמכים תיארו התקשרות פיקטיבית למתן שירותי "לובינג" בין בתיה, רעייתו של המערער, לבין האיגוד. לא זו אף זו: המערער שלח שלושה ממסמכים אלו למשטרה בכדי לשבש את חקירתו בגין תיווך לשוחד. במסגרת חלקו השלישי של אישום זה הואשם המערער בכך שהעסיק את בנה של המערערת, לבקשתה, בחברה בשליטתו ושילם לו שכר בסך 27,850 ש"ח מבלי שהבן עשה עבודה של ממש. המערער עשה כן בתמורה לקבלת ה"עמלה" מאיגוד הכדורסל וכספים נוספים מהחברה לפיתוח השומרון.

10. האישום העשירי ("פרשת שילה הקדומה") – במסגרת אישום זה, הואשם המערער בכך שבזמן ששימש יועץ לשר התיירות דאז (מר סטס מיסז'ניקוב) ביקש לקבל 100,000 ש"ח בתוספת מע"מ תמורת השפעתו על החלטת משרד התיירות להקצות תקציב בסך מיליון וחצי ש"ח לאתר התיירות "שילה הקדומה" המצוי במועצה האזורית מטה בנימין (להלן: שילה הקדומה). במטרה לקדם את תשלום השוחד, יצר המערער שלושה מסמכי התקשורת כוזבים לפיהם קיים הסכם למתן שירותים בינו לבין שילה הקדומה. דרישת המערער לקבלת השוחד לא נענתה.

11. האישום האחד-עשר (מרמה בדיווחי שעות עבודה) – במסגרת אישום זה, הואשם המערער בכך שקיבל לידיו תשלומים עודפים מהמועצה האזורית לכיש ומהחטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית העולמית בסך של 100,000 ש"ח ו-453,000 ש"ח (בהתאמה). זאת, בעקבות דיווחי שעות עבודה כוזבים אשר הגיש המערער לגופים ציבוריים אלו במסגרת הסכמי ייעוץ בתחום התיירות אשר נקשרו ביניהם.

12. האישום השנים-עשר (איומים על קצין משטרה) – במסגרת אישום זה, הואשם המערער בכך שבתום דיון בעניינו בבית משפט השלום ראשון לציון, הוא איים על קצין המשטרה, מפקח אורן גבאי (להלן: גבאי), אשר נכח בדיון, באומרו לקצין כי:

"טענת היום דברים לא נכונים לגבי", ובהמשך: "אתה תשלם על זה ביוקר, אני סימנתי אותך".

הכרעת הדין

13. במענה לכתב האישום, כפר המערער בכל מעשים שיוחסו לו. בעקבות כפירה זו, נתקיימה פרשת הוכחות ארוכה וסבוכה (אשר נערכה כשנה וחצי, בעוד ההליך כולו

--- סוף עמוד 36 ---

נמשך למעלה משלוש שנים) במהלכה, בית משפט קמא בחן את שלל הראיות שהונחו לפניו וניתח את פרטיהן. מארג הראיות להוכחת אשמתו של המערער כלל, בעיקר, את עדויותיהם של עדי המדינה דינוביצקי וריז, של משה קליסקי (להלן: קליסקי) ואבנר קופל (בעלי תפקידים באיגוד הכדורסל) ושל דובי אודסר (מנכ"ל שילה הקדומה); וכן מסמכים רבים, ובהם: תכתובות דוא"ל, הסכמי התקשרות, חשבוניות, ותוצרי עבודה של המערער. עוד התברר כי גרסתו של המערער היא גרסת כזב בדויה. ממצאים אלה הוליכו את בית משפט קמא אל המסקנה כי המערער ביצע את כל המעשים המיוחסים לו בכתב האישום. בהתבסס על מסקנה זו, הרשיע בית המשפט את המערער בשתי עבירות של מתן שוחד; בתיווך לשוחד; בניסיון לתיווך לשוחד; בשתי עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות; בשתי עבירות של זיוף מסמך בנסיבות מחמירות; בשתי עבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד; בשתי עבירות של הלבנת הון; בעשיית פעולה ברכוש אסור; בשיבוש מהלכי משפט; ובאיומים. עבירות אלו ועונשיהן מעוגנים בסעיפים 192, 244, 290, 291, 295, 415, 418 ו-423 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) בצירוף סעיף 25 לחוק לעניין עבירת הניסיון; וכן בסעיפים 3(א) ו-4 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון).

גזר הדין

14. בגין המעשים הפליליים המתוארים הושתו על המערער 30 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי שמונת ימי מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור המערער במשך 3 שנים מיום שחרורו ממאסר עבירה בה הורשע (למעט איומים); 6 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור המערער במשך שנתיים מיום שחרורו ממאסר

עבירת איומים; קנס כספי בסך של 180,000 ש"ח; וכן חילוט בסך של 250,000 ש"ח.

15. בית משפט קמא חילק את העבירות שבהן הורשע המערער לחמישה אירועים, וקבע בקשר לכל אירוע מתחם ענישה נפרד – כדלקמן:

א. האירוע הראשון כולל את התיווך לשוחד, זיוף מסמכים ושיבוש מהלכי משפט, כמתואר בשני חלקיה הראשונים של פרשת איגוד הכדורסל. נקבע כי מתחם הענישה ההולם בגין אירוע זה נע בין 22 ל-36 חודשי מאסר בפועל;

--- סוף עמוד 37 ---

ב. האירוע השני כולל את מתן השוחד למערערת, כמתואר בחלקה השלישי של פרשת איגוד הכדורסל ובפרשת חברת דון טבק. נקבע כי מתחם הענישה ההולם בגין אירוע זה נע בין 12 ל-24 חודשי מאסר בפועל;

ג. האירוע השלישי כולל את הניסיון לתיווך לשוחד, כמתואר בפרשת שילה הקדומה. נקבע כי מתחם הענישה ההולם בגין אירוע זה נע בין 10 ל-20 חודשי מאסר בפועל;

ד. האירוע הרביעי כולל את המרמה בדיווח שעות העבודה. נקבע כי מתחם הענישה ההולם בגין אירוע זה נע בין 4 ל-10 חודשי מאסר בפועל;

ה. האירוע החמישי כולל את האיומים על קצין המשטרה. נקבע כי מתחם הענישה ההולם בגין אירוע זה נע בין מאסר מותנה לבין 4 חודשי מאסר בפועל, ומבלי שנמצא צורך לפסוק פיצויים.

16. בגזר הדין עמד בית משפט קמא על החומרה היתירה שדבקה במעשי המערער ועל פגיעתם העוצמתית של מעשים אלו בערכים המוגנים שבבסיס העבירות בהן הורשע. כמו כן הביא בית המשפט בחשבון את נסיבות ביצוע העבירות, תוך שהוא מתייחס לפגיעה בעיקרון השוויון באמצעות ניצול קשריו עם בכירי המפלגה; לתכנונן המוקדם של העבירות על ידי המערער; לשיטתיות, לתחכום ולעזות המצח

שאפיינו את המעשים והניסיון להסתירם; ובצע הכסף אשר הניע את המערער לנסות להשיג לעצמו רווח כספי מהיר וקל באופן בלתי-חוקי.

17. בבואו לגזור את עונשו של המערער בתוך המתחם שקבע, הביא בית משפט קמא במניין שיקוליו את נסיבותיו האישיות של המערער. בתוך כך, שקל בית המשפט את גילו המבוגר של המערער; את תרומתו המשמעותית לביטחון המדינה במסגרת שירותו הצבאי, וכן את פעילותו הציבורית במשרד החקלאות; את ההשלכות החמורות של ההרשעה והעונש על חיי משפחתו של המערער, ובעיקר הנזק שייגרם לרעייתו לאור מצבה הרפואי הרעוע וגילה; את חלוף הזמן הרב מאז ביצוע העבירות ועד מתן גזר הדין; וכן את עברו של המערער, הנקי מפלילים, ואת מצבו הבריאותי. לצד זאת,

--- סוף עמוד 38 ---

נתן בית המשפט דעתו לצורך בהרתעת הרבים מביצוע עבירות כלכליות כגון אלו שביצע המערער.

18. בהתחשב בכל אלה, החליט בית משפט קמא כי עונשו של המערער ייקבע מתחת למחצית מתחם הענישה הראוי. בית המשפט גזר אפוא על המערער 30 חודשי מאסר לריצוי בפועל לצד עונשים נלווים, כמצויין לעיל.

טענות הצדדים

19. המערער טוען כי בית משפט קמא השית עליו עונש חמור יתר על המידה ומבקש כי נבטל את רכיב המאסר שנגזר עליו או, למצער, נקצרו ונקבע כי תקופת המאסר תרוצה בדרך של עבודות שירות. זאת, לצד הקלה משמעותית בסכומי הקנס שהוטלו עליו וביטולו המוחלט של החילוט שנקבע בפסק הדין.

20. לטענת המערער, מתחם הענישה שנקבע בעניינו חורג לחומרא במידה ניכרת ממתחם העונש הראוי ומעיקרון האחידות בענישה. בהקשר זה, הפנה אותנו המערער לעונשים, קלים מאלו שהושתו עליו, אשר נגזרו על מעורבים נוספים בפרשה (ראו: ת"פ (מחוזי ת"א) 16563-08-17 [פורסם בנבו]). כך, הפנה המערער לעונש של 9 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, אשר נגזר על דניאל אלינסון (להלן:

אלינסון) אשר הורשע במתן שוחד בסך של כ-350,00 ש"ח (האישום הרביעי – "פרשת עזרא"); לעונש של 6 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, אשר נגזר על מתן דהן (להלן: דהן) אשר הורשע במתן שוחד בסך של 295,300 ש"ח (האישום השישי – "פרשת איילים"); ולעונש של 6 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, אשר נגזר על אירנה וולנברג אשר הורשעה במתן שוחד בסך של 15,084 ש"ח (האישום השביעי – "פרשת התאחדות היזמים").

21. כמו כן טוען המערער כי העונש שנגזר עליו אינו מבטא כהלכה את נסיבותיו האישיות. נסיבות אלו כוללות את: גילו המבוגר; מצבו הבריאותי, לרבות המוגבלות בהליכה ממנה הוא סובל; הנזק הכספי שנגרם לו בשל התפטרותו מעבודתו במשרד החקלאות כבר בשלב החקירה; ההשלכות החמורות של ההרשעה והעונש על חיי משפחתו של המערער – אשר תיאלץ לחיות רק מקצבת ביטוח לאומי נמוכה, ואף למכור את בית המגורים של המשפחה נוכח גובה סכום החילוט; מצבה הנפשי

--- סוף עמוד 39 ---

והבריאותי הרעוע של רעייתו; תרומתו המשמעותית לביטחון המדינה, עשייתו החברתית הענפה והיותו אדם עתיר זכויות – כפי שאלו נלמדו מעדויות האופי הרבות והמשמעותיות אשר נשמעו בבית משפט קמא ודיברו עליו טובות; וכן השנים הרבות שחלפו מפתיחת החקירה בעניינו ועד היום.

22. זאת ועוד: נטען כי נסיבות ביצוע העבירות אינן כה חמורות כפי שתיארן בית משפט קמא – והמשקל שניתן להן בשל כך הינו שגוי. רק שלושה מתוך חמשת האישומים בהם הורשע המערער קשורים עם פרשת השחיתות השלטונית ויתר האישומים אינם קשורים כלל לניצול מעמדו או קשריו. בנוסף, חלקו של המערער באותה פרשה אינו מרכזי – בפרט ביחס למעורבים הנוספים, וכך גם הרווח שהפיק מהעבירות הינו קטן יחסית.

23. מנגד, המדינה סבורה כי עונש המאסר אשר הושת על המערער סוטה לקולא במידה ניכרת ממדיניות הענישה הנהוגה בידינו ביחס לעבירות שוחד – זאת, בהתחשב בחומרת העבירות שהלה ביצע ובנסיבות ביצוען. נטען כי בית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לחלקו המרכזי של המערער בביצוע עבירות; לתכנון שקדם להן, לתחכום בביצוען ולניסיון להסתירן; לריבוי העבירות; לניצול לרעה של מעמדו

הציבורי של המערער וקשריו עם גורמי השלטון; וכן לכך שהמערער לא נטל אחריות למעשיו ולא הביע חרטה כנה לגביהם. לטענת המדינה, בית משפט קמא שגה כאשר הקל עם המערער בשל נסיבותיו האישיות פעמיים – פעם אחת, בשלב שבו מיקם את עונשו של המערער בתוך המתחם (במחציתו ומטה); ופעם נוספת, בעת גזירת העונש הכולל.

24. לשיטת המדינה, עניינו של המערער שונה מעניניהם של מעורבים אחרים בפרשה, הן מבחינת חומרת המעשים והיקפם והן מבחינת נסיבות ביצועם – ומשכך הוא: אין מקום להשוות את העונש שנגזר עליו לעונשיהם של אחרים. נטען, למשל, כי אלינסון ודהן שיתפו פעולה עם המערערת במטרה להשיג תקציבים למימון פעילות הגופים שעמדו בראשם (וטובות ההנאה שקיבלו שירתו אינטרסים ציבוריים) – לעומת זאת, המערער היה מחולל ויוזם העבירות בהן הורשע – ועבירות אלה בוצעו מתוך בצע כסף כדי לאפשר למערער לגרוף רווחים קלים לכיסיו.

25. המדינה מבקשת אפוא כי נחמיר בעונשו של המערער באופן שתיגזר עליו תקופת מאסר ממושכות יותר, כפולה באורכה מזאת שהשית עליו בית המשפט המחוזי;

--- סוף עמוד 40 ---

וכן כי נגדיל את שיעור הקנס שהוטל על המערער לשלמו – זאת, בשים לב להיקף של טובות ההנאה שהלה ביקש להפיק מהעבירות, ובאופן אשר יגשים כהלכה את תכליתו ההרתעתית של רכיב הקנס בעבירות כלכליות.

26. יתר על כן, מבקשת המדינה כי נרחיב את היקף החילוט עליו הורה בית משפט קמא. המדינה טוענת כי ברירת המחדל הקבועה בסעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון מורה על חילוט מלוא שווי הרכוש אשר הופק כתוצאה מהעבירה (אשר במקרה דנן עומד על כמיליון ש"ח). דא עקא, בעניינו של המערער נמנע בית המשפט מחילוט מלוא הסכום בכדי להותיר "אמצעי מחיה סבירים" למערער ולבני משפחתו – זאת, מבלי שטענה זאת נטענה על ידי המערער, ותוך התעלמות מסכומי כסף משמעותיים אשר שוחררו לידי המערער במהלך ההליך הפלילי. הפחתת היקף החילוט כאמור אינה עולה בקנה אחד עם תכליתו ההרתעתית ועם תכליתו המעין-עונשית של מכשיר החילוט. עוד נטען כי שגה בית המשפט כאשר נמנע מחילוט

מלוא שווי הרכוש נוכח הימנעותה של המדינה מלבקש את חילוט רכושם של מעורבים אחרים בפרשה, ובעיקר את רכושו של קליסקי (האישום התשיעי – "פרשת איגוד הכדוריד") – שכן, הרשעתו של קליסקי היתה חלק מהסדר טיעון שאינו בר-השוואה לעניינו של המערער.

דיון והכרעה

27. ברי הוא כי העבירות שביצע המערער מפליגות בחומרתן. לאור דברי חברי, השופט עמית, איני רואה צורך להכביר במילים באשר לדופי הפלילי והמוסרי שדבק בעבירות שוחד ובהסבת כספים קואליציוניים, אשר נועדו לשרת מטרות ציבוריות, לצרכים אישיים ומפלגתיים צרים; והוא הדין לגבי עבירות המרמה שנלוו למעשים כאמור.

28. הלכה היא עמנו כי ערכאת הערעור לא תתערב בעונש שנקבע על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים (למשל, ראו: ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 [פורסם בנבו] (29.1.2009); ע"פ 6877/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 [פורסם בנבו] (25.6.2012); ע"פ 6577/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 60 [פורסם בנבו] (28.1.2013); ע"פ 3619/18 סביץ' נ' מדינת ישראל, פסקה 5 [פורסם בנבו] (9.1.2019)). לאחר עיון בכתובים ולאחר שמיעת הצדדים לפנינו, הגעתי למסקנה כי במקרה דכאן

--- סוף עמוד 41 ---

ישנם טעמים מיוחדים מוצקים אשר מצדיקים הקלה בעונש שנגזר על המערער חלף מיצוי הדין – זאת, מבלי להתעלם מחומרתן היתרה של העבירות שהלה ביצע.

29. המערער כפר במיוחס לו וניהל את משפטו בערכאה הדיונית, אולם בשלב הערעור הוא שינה את עמדתו, לקח אחריות על מעשיו והביע חרטה לגביהם. שינוי עמדה זה ראוי שנזקוף לזכותו.

30. עוד יש לזקוף לזכותו של המערער את תרומתו המשמעותית ביותר לביטחונה של מדינת ישראל במשך 24 שנות שירותו בצה"ל בתפקידים שונים, ביניהם התפקידים של קצין אג"ם בסיירת מטכ"ל ומפקד יחידת 669. בחומרת העבירות שהמערער ביצע לא נוכל להקל ראש. לצד זאת, אל לנו לשכוח את השנים הרבות

במהלכן נרתם המערער לקידום ביטחון המדינה. כמו כן נתחשב בגילו המבוגר של המערער (72) וברצונו לעמוד לצד רעייתו אשר סובלת מבעיות בריאות אותן לא נפרט מטעמים של צנעת הפרט.

31. זאת ועוד. לטעמי, קיים ספק אם היה מקום להעמיד את המערער לדין בגין עבירת האיומים, מושא האישום השניים-עשר, על אף שהתקיימו יסודות העבירה. למען הסר ספק, אדגיש כי במישור העקרוני יש לראות בחומרה רבה כל איום מפורש או מרומז כלפי חוקרים או פרקליטי המדינה אשר בא מפיו של חשוד או של נאשם. ברם, במקרה דנן, קצין המשטרה גבאי העיד על עצמו כי כלל לא חש מאוים, והדברים שנאמרו על ידי המערער בעידנא דריתחא ומתוך מועקה ותסכול לא נתפסו על ידי גבאי כאיום. לנוכח הדינמיקה האישית שהתפתחה בין גבאי החוקר לבין המערער, נראה כי גבאי נעלב מהדברים שהטיח בו המערער, וכפי שניתן לראות בסרטוני האבטחה שתיעדו את האירוע, גבאי והמערער יצאו מאולם בית המשפט כדי ללבן ביניהם את הדברים. כפי שניתן להתרשם מהסרטונים, זאת לא היתה הסיטואציה "הרגילה" של עבריין המאיים על חוקר משטרה.

32. השיקולים לקולא שמניתי מחייבים אותנו להתחשב במצבו של המערער ולקצר את תקופת מאסרו באופן משמעותי. לדידי, מכלול הנסיבות מצדיק הפחתה של שנת מאסר אחת מהעונש הכולל שהושת על המערער על ידי בית משפט קמא. יחד עם כך, חומרת המעשים שביצע המערער והעובדה שהוא השהה את לקיחת האחריות עליהם מציבים גבול למידת ההתחשבות במצבו ובסיפור חייו. בשים לב לכך, סבורני כי נכון

--- סוף עמוד 42 ---

יהיה אם המערער ירצה את מאסרו מאחורי סורג ובריח ואין מקום לדבר על המרת המאסר בעבודות שירות כפי שנתבקש. את העונשים הנלווים אשר הושתו על המערער, שבמרכזם סנקציות כלכליות, לא נשנה לקולא – הקלה בעונשים אלו תפגע בהכרח במימושו של עיקרון הגמול ובהרתעה כאחד.

33. כפועל יוצא מהשיקולים שמניתי – דינו של ערעור המדינה, על כל חלקיו, להידחות.

34. אשר על כן, אציע לחבריי לדחות את ערעור המדינה, לקבל באופן חלקי את ערעור המערער ולקצר את תקופת מאסרו של המערער מאחורי סורג ובריח ל-18 חודשים, ללא ניכוי ימי המעצר (חלף 30 חודשים מאסר בניכוי ימי מעצרו, אשר הוטלו עליו על ידי בית משפט קמא). שאר רכיבי גזר הדין יישארו על כנם.

ש ו פ ט

<u>השופט י' עמית:</u>

אני מסכים.

ש ו פ ט

<u>השופטת ע' ברון:</u>

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית לגבי המערערת בע"פ 5829/21 וכאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין לגבי המערער בע"פ 5405/21.

--- סוף עמוד 43 ---

המערער בע"פ 5405/21, רמי כהן, יתייצב לריצוי עונשו בימ"ר ניצן ביום 2.11.2022 עד לשעה 10:00, כשברשותו תעודת זהות. על המערער לתאם את הכניסה למאסר כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שב"ס, טלפונים 074-7831077, 074-7831078.

ניתן היום, כ"ז באב התשפ"ב (24.8.2022).

ש ו פ ט ש ו פ ט ת ש ו פ ט

_____
מה 21054050_E21.docx
מרכז מידע, טל' 077-2703333, 3852* ; אתר אינטרנט, https://supreme.court.gov.il
י' עמית 54678313-5405/21
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

-

עפ 5405/21 רמי כהן נ' מדינת ישראל

www.nevo.co.il

-